

Tŕňová koruna

Málo známa história
trňovej koruny,
ktorou Pilátovi vojací
korunovali Ježiša
str. 6

Žijeme zo sloganov

Františkov štýl viedie
v katolíckom
prostredí k nevratnej
demýticizácii pápežstva
str. 8

Ak básnik svojím
dielom neslúži spásie
blíznym, nie je hoden
toho mena
str. 16

List mladým básnikom

Čas vyznania

Pravdu má múdry Kazateľ, keď hovorí, že „všetko má svoj čas a svoju chvíľu každé úsilie pod nebom“ (Kaz 1, 1). A tak „svoj čas má odmlčať sa, svoj čas má prehovoriť“ (Kaz 1, 7). I položíť otázku. Hoci aj nadčasovú.

Približne v polčase svojho verejného účinkovania prišiel Ježiš s Dvanástimi do okolia Cézarey Filipovej. Učenici už so svojím Majstrom čo-to preskákali, čo-to videli i počuli. A tak tu, v pohanskom kraji, bez záruk chtivých zástupov, nadiel čas na položenie závažnej otázky. Ježiš ju nekladie hned, svojich respondentov si na ňu najskôr „pripraví“. Úvod je prostý: „Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“ (Mt 16, 13). Odpovede sú rôzne, Ježiš im však akoby vôbec neprikladal nijakú dôležitosť. Nič nekomentuje, nič nevysvetľuje, nič nedáva na pravú mieru. Len zrazu začne byť osobný. Priveľmi osobný. „A za koho ma pokladáte vy?“ (Mt 16, 15).

Pravdepodobne nastalo ticho. Otázka zasiahla do živého. Dala sa očakávať – ale už teraz?

Všetko má svoj čas. A teraz prišiel „čas prehovorit“, čas vyznania.

Hned' na začiatku Ježišovho účinkovania táto otázka ešte nemala zmysel. Reči na vrchu učenici možno ani poriadne nerozumeli a divotvorné veci prijímal skôr ako senzáciu.

Ani načasovanie po zázračnom zmŕtvychvstaní by nebolo správne. Rukolapný dôkaz Ježišovho božstva a mesiáštva by výrazne ovplyvnil odpovede.

Ten správny čas na takúto osobnú otázku nastal vtedy, keď sa Dvanásti dostatočne zoznámili so spôsobom života, aký od nich žiadal Ježiš, keď viac ráz počuli o Majstrovom poslaní, keď zažili nielen zázraky, ale aj spory s učencami, zlo-myseľné prekrúcania i rôzne úkly.

„A za koho ma pokladáte vy?“

Rozpaky a ticho prerušil Peter: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha“ (Mt 16, 16).

Nech mi je prepáčené, ale mám pocit, že teraz sa na chvíľu odmlčal Ježiš. Petrova odpoveď, na prvý pohľad ako z Kategizmu, totiž prepísala dejiny. Peter ako prvý člen vyvoleňného národa vyhlásil za Boha človeka! U Židov nepredstaviteľná a nemožná vec. Spájať Jahveho s nejakým človekom, nech by to bol ktokoľvek, hoci aj samotný Mojžiš, bola najväčšia svätokrádež, najodpornejšia hanebnosť. Nikdy predtým a ani nikdy potom v priebehu 40 storočí náboženských dejín Izraela k zbožšteniu človeka nedošlo.

Nepretecie veľa vody v Jordáne a fanatický prenasledovať židov, ktorí o galilejskom synovi tesára tiež tvrdili, že je

Evanjeliár Henricha II. (cca 1007 – 1012)

to „Mesiáš, Syn živého Boha“, tento žiak slávneho Gama-liela, vzdelanec a znalec Zákona, hned' po svojom stretnutí so vzkrieseným Kristom začne po svete ohlasovať, že Ježiš je Boží Syn (porov. Sk 9, 20).

No Peter, ten nevzdelaný jednoduchý rybár, nezaťažený intelektuálnymi konštrukciami, doslova človek z ľudu, ktorý veci prijímal väčšimi srdcom ako rozumom, tento Peter bol prvý.

A preto si myslím, že Ježiš na chvíľu zmíkol. Takáto neopakovateľná historická vec sa musí pripať v tichu.

Nasledujúce prislúbenie primátu v budúcej Kristom založenej Cirkvi bolo už len logickým dôsledkom.

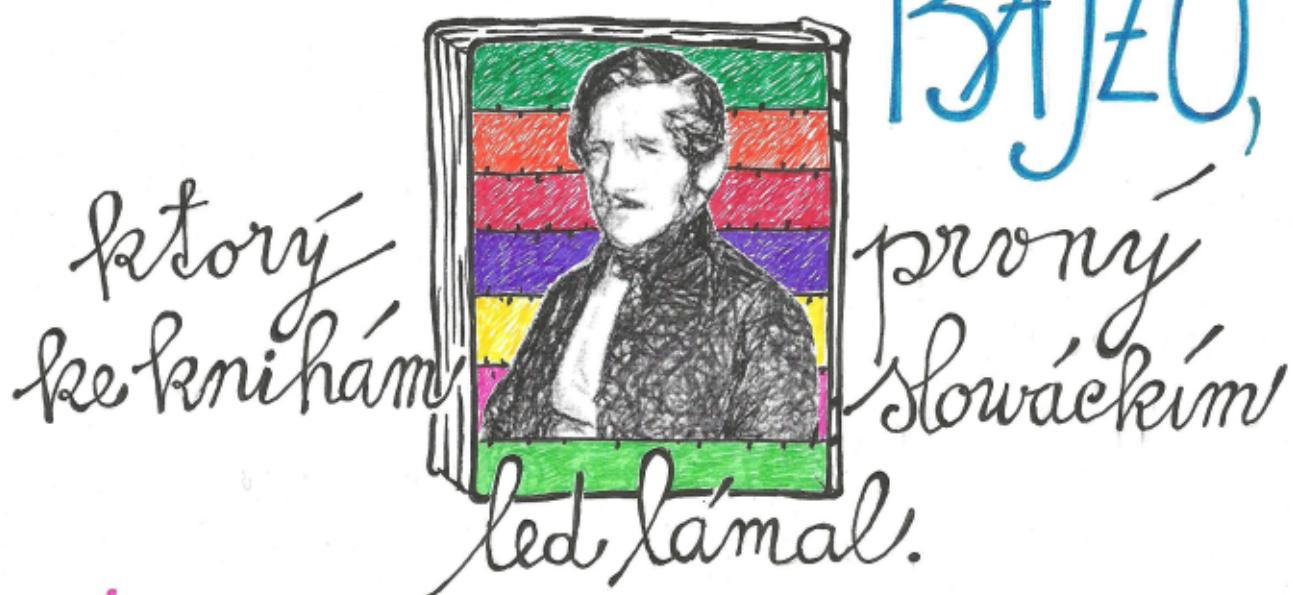
Všetko má svoj čas. A tak je aj čas na zodpovedanie nadčasovej a až priveľmi osobnej otázky: „A za koho ma pokladáte vy?“

Petrovu odpoveď poznáme. Vlastne, odpovedal aj za nás. Teda – minimálne v racionálnej rovine.

Ako však odpovedá naše srdce...?

PAVOL PRIKRYL

Prídeťte 14. apríla 2018
o 16^{oo} hod. na Spišskú
Kapituľu a tentoraz Vám
predstavíme JOZEFU IGNÁČA

V literárnej kaviarni
v Penziente St. Martin 15
sa na Vás teší
Dr. L. Hromjak s hostami.

Modlitba k umučenému Kristovi za hriešne ľudstvo

Ó, Kriste, ponechaný osamote a zradený dokonca aj tvojimi blízkymi a lacno predaný. Ó, Kriste, súdený hriechníkmi, vydaný vodcami. Ó, Kriste, fyzicky trýznený, korunovaný trňmi a zaodetý purpurom. Ó, Kriste, bitý po tvári a surovo pribitý klincami.

Ó, Kriste, prebodenutý kopijou, ktorá pretrhla tvoje srdce. Ó, Kriste, zomrelý a pochovaný – ty, ktorý si Bohom života a existencie. Ó, Kriste, nás jedený Spasiteľ, aj tento rok sa k tebe vraciame s pohľadom skloneným v hanbe a so srdcom plným nádeje:

V hanbe za všetky obrazy devastácie, ničenia a stroskotania, ktoré sa v našom živote stali bežnými. V hanbe za každodenne prelievanú nevinnú krv žien, detí, imigrantov a osôb prenasledovaných kvôli farbe ich pleti alebo pre ich etnickú a spoločenskú príslušnosť a pre ich vieru v Teba.

V hanbe za to, že sme ľa privela ráz, tak ako Judáš a Peter, predali a zradili a ponechali osamote umierať za naše hriechy, zbabelo utekajúc od našich zodpovedností.

V hanbe za naše mlčanie zoči-voči nespravodlivostiam. Za naše ruky lenivé darovať a nenásytné v uchytávaní a v podmaňovaní si. Za náš hlas – zvonivý pri bránení našich záujmov, no ostýchavý hovoriť v záujme druhého. Za naše nohy – rýchle na ceste zla a paralyzované na ceste dobra.

V hanbe za každý raz, keď sme my biskupi, kňazi, zasvätení a zasvätené pohoršili a zranili tvoje telo, Cirkev; a zabudli sme na našu prvotnú lásku, naše prvotné nadšenie a našu úplnú disponibilitu, nechávajúc zhordzavieť naše srdce a naše zasvätenie.

Mnoho hanby Pane, no naše srdce clivo túži aj po dôvery plnej nádeji, že s nami nezaobchádzaš podľa našich zásluh, ale jedine podľa hojnosti tvojho milosrdenstva; že naše zradky neuberajú z nekonečnosti tvojej lásky; že tvoje srdce, materské a otcovské, na nás nezabúda za tvrdosť nášho najhlbšieho vnútra.

Túži po bezpečnej nádeji, že naše mená sú vryté do tvojho srdca a že sme zreničkou tvojich očí. Po nádeji, že tvoj kríž premieňa naše zatvrdnuté srdcia na srdcia z mäsa schopné snívať, odpúšťať a milovať; premieňa túto temnú noc tvojho kríža na žiarivý východ tvojho Zmŕtvychvstania.

Po nádeji, že tvoja vernosť sa nezakladá na tej našej. Nádeji, že zástup mužov a žien verných tvojmu križu nadálej verne žije a bude verne žiť ako kvas dávajúci chut' a ako svetlo otvárajúce nové obzory v tele nášho raneného ľudstva. Túži po nádeji, že tvoja Cirkev sa bude usilovať byť hlasom volajúcim na pústi ľudstva, aby pripravila cestu tvojho víťazného návratu, keď prídeš súdit živých a mŕtvyh. Po nádeji, že dobro zvíťazí aj napriek svojej zdánlivej porážke!

Ó Pane Ježišu, Syn Boží, nevinná obet nášho vykúpenia, pred tvojou kráľovskou zástavou, pred tvojím tajomstvom smrti a slávy, pred nástrojom tvojho umučenia padáme na kolená, zahanbení a dúfajúci, a prosíme ľa, aby si nás umyl v kúpeli krvi a vody, ktoré vyšli z tvojho prebodenutého Srdca; aby si nám odpustil naše hriechy a naše viny.

Prosíme ľa, aby si pamätał na našich bratov zrážaných násilím, ľahostajnosťou a vojnou. Prosíme ľa, aby si rozlámal reťaze, ktoré nás robia väzňami v našom egoizme, v našej dobrovoľnej slepote a v márnosti našich svetských kalkulácií.

Ó, Kriste, prosíme ľa, aby si nás naučil nikdy sa nehanbiť za tvoj kríž, nezneužívať ho, ale ctíť si ho a klaňať sa mu, lebo prostredníctvom neho si nám ukázal obludnosť našich hriechov, veľkosť tvojej lásky, nespravodlivosť našich súdov a moc tvojho milosrdenstva. Amen.

(Modlitba pápeža Františka na Veľký piatok 2017 v rímskom Koloseu)

Podobnosť medzi prvou paschálnou večerou a Poslednou večerou nie je náhodná

Pascha a Eucharistia

Herrada z Landsbergu: *Mojžiš vedie izraelský národ cez Červené more* (cca 1180)

Pán Ježiš ustanovil Eucharistiu v čase židovskej paschálnej večere. Sviatok Pesach (Pascha) pripomína vyvedenie Izraelitov z egyptského otroctva, najdôležitejšia udalosť v dejinách vyvoleného národa.

Pascha mala zásadný význam pre samotnú existenciu židovského národa, ktorý sa utvoril a začal samostatne existovať ako národ práve po vyjdení „z domu otroctva“ (*Ex 20, 2*).

PODOBA

Prvá paschálna večera, ktorá sa mala stať pamiatkou na vyvedenie z Egypta, jedli Izraeliti ešte pred tým, než túto zem opustili, totiž presne v predvečer odchodu. Dalo by sa povedať, že sviatostná pamiatka predchádzala o jeden deň historickú udalosť, ktorá sa bude neskôr sprítomňovať.

Podobnosť s Eucharistiou je nápadná, nie však náhodná. Predstavuje pripomienku spásonosných udalostí smrti a zmŕtvychvstania Krista a bola ustanovená a prvý raz sa slávila v predvečer Ježišovho utrpenia. A tak, ako vyvedenie z Egypta malo podstatný význam na sformovanie izraelského národa, podobne smrť a zmŕtvychvstanie Pána Ježiša sú zakladajúcimi aktmi spoločenstva Cirkvi a celej spoločnosti vykúpených. Eucharistia stále pripomína a sprítomňuje, ako sa to prvý raz

stalo už na Zelený štvrtok, deň pred týmito spásonosnými udalosťami.

PORIADOK

Obrad paschálnej večere sa hebrejsky nazýva *seder*, čo znamená *poriadok, usporiadanie*. Spojenie s latinským *ordo missa, omšový poriadok*, je tu úplne na mieste.

Židovská paschálna večera nie je len spomienkou a sprítomnením historickej udalosti. Smeruje aj do budúcnosti, obracia mysel' k Mesiášovi, ktorého príchod sa očakáva práve toho večera.

Atmosféru onej slávnostnej hostiny so zvláštnymi a osobitnými pokrmami je možné do istej miery porovnať s tým, čo prežívame pri našej vianočnej večeri. Naše rodinné stretnutie okolo stola

plného tradičných pokrmov, napriek náboženskej atmosféri, ktorá ho sprevádza, však nepatrí do samotných liturgických osláv Narodenia Pána. Na tie sa účastníci hostiny odoberajú do kostola až neskôr.

Zidovská paschálna večera nie je len spoločné jedlo v náboženskej atmosféri, ale zároveň je aj skutočnou liturgiou – je to dlhá, niekoľkohodinová modlitba s bohatým a zložitým rituálom, ktorému predsedá hlava rodiny. Tento rituál tvoria po veky ustálené modlitebné texty a pokrmy s úplne presným náboženským významom. Počas hostiny sa rituálne vypijú štyri kalichy vína. Je sa nekvazený chlieb – placky pečené iba z múky a vody. Ďalšie obradné chody sú horké bylinky symbolizujúce horkosť otroctva, ovocný múčnik pripomínajúce hlinu, z ktorej museli Izraeliti v Egypte vyrábať tehly, a konečne pečené jedlá ako vajce a mäso s kost'ou, čo je symbolickou pripomienkou paschálnej obeťi baránka, ktorá sa ešte v Ježišových časoch prinášala v Jeruzalemskom chráme.

BARÁNOK

Od prvej Paschy, popísanej v starozákonnej *Knihe Exodus*, v *Druhej knihe Mojžišovej*, až do dobytia Jeruzalema Rimammi v roku 70 po Kristovi, bol stredom paschálnej večere baránok. Tak to nepochybne bolo aj pri Poslednej večeri.

Po zbúraní chrámu význam baránka začal upadať, nebol už viac potrebný. Od tej chvíle už neznamenal zviera, čo sa prinášalo ako obeta – obety sa totiž už neprinášali, lebo nebolo kde. Pečené mäso alebo vajcia sú preto len symboly niekdajšej obety. Vegetariánom do konca niektorí súčasní rabíni dovoľujú, aby namiesto mäsa konzumovali pečenú repu.

Je prekvapivé, že evanjelisti v správach o Poslednej večeri sa vôbec nezmieňujú o baránkovi. Je to akási paralela k zmenšeniu úlohy baranieho mäsa v paschálnej hostine neskoršieho judaizmu.

Aký význam má však toto opomenutie baránka v evanjeliových popisoch ustanovení Eucharistie? Hoci Pán Ježiš a apoštoli pri Poslednej večeri nepochybne baranie mäso jedli, pravým paschálnym baránkom Novej zmluvy

>>

tam bol – a od tej chvíle je v každej svätej omši – samotný Kristus.

CHLIEB A VÍNO

Osobitné miesto v paschálnej hostine v časoch po zburaní Jeruzalemského chrámu vždy patrilo nekvasenému chlebu a vínu. Tento chlieb sa objavuje už v opise prvej Paschy v *Druhej knihe Mojžišovej*. Počnúc paschálnou večerou je prikázané sláviť Týždeň nekvasených chlebov: „*Sedem dní budete jest nekvasené chleby*“ (Ex 12, 15).

Víno sa v starozákonnom popise tohto sviatku neobjavuje a iste nepatrilo k najstarším pastiersko-kočovným obradom. Napriek tomu užívanie vína pri paschálnej večeri siaha s istotou do čias ešte pred samaritánskou schizmom, ku ktorej došlo v 5. storočí pred Kristom, a to preto, že i Samaritáni pijú víno pri slávení svojej Paschy, ktorá je d'aleko archaickejšia a bližšia popisu v *Knihe Exodus*. Nemôže nás nezasiahnuť, že Kristus si pri ustanovení Eucharistie zvolil práve chlieb a víno.

Židovská paschálna večera nie je len spomienkou a spríomnením historickej udalosti. Smeruje aj do budúcnosti, obracia myseľ k Mesiášovi, ktorého príchod sa očakáva práve toho večera.

Izraeliti prekráčajú Červené more (freska v Dura Európos)

A stretnutie s Mesiášom, teda s Ježišom Kristom, pretože obe slová znamenajú to isté – Pomazaný, je predsa podstavou kresťanskej Eucharistie. A teda aj v tomto ohľade sa stretávame so židovskou tradíciou pri slávení eucharistickej obety.

Na konci paschálnej večere židia spievajú pieseň o Eliášovi, v ktorom tradí-

cia založená na *Knihe proroka Malachiáša* (Mal 3, 23-24) a známa i z evanjelií (Mt 11, 14; 14, 2; 17, 10-13; Mk 9, 11-13; Lk 1,17) vidí bezprostredneho predchodcu Mesiáša: „*Eliáš prorok, Eliáš Tišbejský, Eliáš z Galaádu nech čoskoro príde k nám spolu s Mesiášom, Synom Dávida.*“

ALEKSANDER KOWALSKI

Sederová večera

Pesach je sviatok slobody, deň spomienky na udalosti spojené s odchodom Izraelitov z Egypta.

Pesach (Pascha) sa oslavuje už vyše 3 300 rokov, je to teda veľmi starý sviatok. Počas jestvovania chrámu mal aj svoj poľnohospodársky význam, po zničení chrámu vystúpil do popredia náboženský a dejinný význam sviatku.

Pretože Židia odchádzali z Egypta náhle a vo veľkom zhonne, nemohli si včas pripraviť vykysnuté cesto na pečenie chleba, a tak z nevykysnutého piekli placky. Preto sa sviatok volá i sviatkom nekysnutého cesta. Jeho symbolom je oplátka z nekysnutého cesta, maces.

Sviatok sa začína večer 14. nisana a trvá osem dní. Prvé a posledné dva dni sú sviatky, štyri dni medzi nimi polosviatky, počas ktorých je dovolené vykonávať domáce práce. Podľa starého zvyku majú mať prvorodení synovia deň pred Pesachom pôst, je však možné a dovolené porušiť tento pôst, ak ide o hostinu poriadanej na počesť dokončenia štúdia niektoho zväzku *Talmudu*.

Počas sviatku sa nesmie v židovských domácnostach nachádzať ani najmenší kúsok kysnutého cesta či potravín, ktoré ho obsahujú. Preto sa pred začiatkom sviatku všade robí veľmi pozorné a dôkladné čistenie celej domácnosti, spojené s vyhladávaním a zhromažďovaním zvyškov pečiva a podobných jedál. Všetky zvyšky vykysnutých potravín sa nazývajú *chamec*. Chamec sa spáli ešte pred začiatkom sviatku.

Veľa starostí je s prípravou sviatku v kuchyniach. K príprave jedál sa vyberú riady určené špeciálne len na tento účel

(pesachové riady). Okrem nich možno použiť z ostatných nádob tie, ktoré možno vyhriať až do červeného žiaru, ako napríklad varné platne. Po tejto procedúre sa stanú spôsobilé na práce na príprave jedla počas Pesachu. Hovoríme, že sú *kašerns*.

Najdôležitejšou udalosťou sviatku Pesach je spoločná slávnostná večera všetkých členov domácnosti, tzv. seder alebo sederová večera. Prestretie stola, rozloženie jednotlivých pokrmov, poradie ich jedenia a množstvo ďalších podrobností večere sa riadi podľa sederovej hagady (*kniha zaznamenávajúca poriadok domáčich bohoslužieb pri sedere* – pozn. red.), ktorá sa vždy tešila veľkej popularite u detí aj u dospelých. V hagade sú zaznamenané aj otázky, ktoré kladie najmenšie dieťa hlave rodiny. Tie majú súvislosť s biblickým príkazom, dať deťom odpovedať na otázky o význame Pesachu. V súčasnosti je zvykom stretnúť sa na seder a osláviť ho spoločne, v komunite a kruhu priateľov a známych.

Večera sa koná v slávnostnej atmosfére. Každý účastník večere má pred sebou pohár s vínom. Najkrajšia časť naplnená vínom stojí pred prázdnym miestom. Je to miesto pripravené pre túžobne očakávaného hosta, ktorým podľa tradície môže byť prorok Eliáš. Prorok prinesie zvest' o skorom príchode Mesiáša. K tomuto sa viaže aj zvyk, otvoriť dvvere do domu a poslať malé deti von, aby sa pozreli, či divotvorca náhodou neprichádza do domu.

Samotné poradie jednotlivých úkonov večere je v rozšírenej pesachovej hagade.

-r-

Málo známa história trňovej koruny, ktorou Pilátovi vojací korunovali Ježiša

Tŕňová koruna

Evanjelisti sv. Matúš, Marek a Ján píšu, že „vo vládnej budove“ Ježiša „odeli do purpurového pláštia, z trňia upletli korunu a položili mu ju na hlavu“ (Mt 27, 27; Mk 15, 17; Jn 19, 2).

Aj napriek tomu, že trňovú korunu nášho Spasiteľa spomínajú traja evanjelisti, a často sa o nej zmieňujú prví cirkevní Otcovia, ako bol Klement Alexandrijský či Origenes a mnohí iní, len málo autorov z prvých šiestich storočí o nej píše ako o známej relikvii, ktorá stále existuje a ktorú si uctievajú veriaci. Je pozoruhodné, že sv. Hieronym sa zoširoka rozpisuje o kríži, nápise pribitom na kríži a o klincoch, ktoré objavila matka cisára Konštantína Veľkého sv. Helena, no nespomína nič ani o kopiji, ani o trňovej korune. Prekvapivo mlčí aj Andreas Krétsky z 8. storočia.

HISTORICKÉ SPISY

Aj tu sa však objavilo niekoľko výnimiek. Sv. Paulinus z Noly sa vo svojich spisoch po roku 409 odvoláva na „trne, ktorými bol korunovaný nás Spasiteľ“ ako na relikviu, ktorú si spolu s krížom, na ktorom bol ukrižovaný, a so stĺpom, pri ktorom bol bičovaný, hlboko uctievajú.

Cassiodorus (asi 488 – asi 583) spomína vo svojich komentároch aj trňovú

korunu, spolu s ostatnými relikviami, ktoré sú slávou pozemského Jeruzalema. Píše o nej ako o „trňovej korune, ktorú niesol na hlate nás Vykupiteľ, aby sa v nej spojili všetky trne celého sveta a aby sa zlomili“.

So zreteľom na pôvod a charakter trňov poukazuje tradícia aj existujúce pozostatky, že musia pochádzať z kra, botanicky známeho ako Zizyphus spina-christi.

Ked' Gregor z Tours (538 – 594) v diele *De gloria martyri* tvrdil, že trne koruny Ježiša Krista sú stále zelené, ich sviežosť sa obnovuje každý deň, nepošilnil veľmi historické svedectvo, ktoré by podporilo autenticitu relikvie, no *Breviarius a Itinerary Antonina* z Piacenzy zo 6. storočia jasne potvrdzujú,

že trňová koruna bola v tom čase vyštenená v kostole na vrchu Sion. Z týchto útržkov dôkazov, a ďalších neskôršieho dátta, napríklad *Putovanie* mnícha Bernarda dokazuje, že relikvia bola v roku 870 ešte stále na vrchu Sion. Je isté, že to, čo považovali za trňovú korunu, veriaci v Jeruzaleme uctievali už niekoľko storočí.

PO STOPÁCH TRŇOV

Aj keby sme prijali závery M. de Melly, že v roku 1063 celú korunu prenesli do Byzancie, je zjavné, že jej menšie časti sa už skôr dostali k východným vladárom. V každom prípade sa uvádzia, že Justinián, ktorý zomrel v roku 565, daroval jeden trn parížskemu biskupovi sv. Germanovi, ktorý ho uložil v Saint-Germain-des-Pres.

Aj cisárovna Irena poslala v roku 798 alebo 802 niekoľko trňov Karolovi Veľkému, ktorý ich uložil v Aachene. O ôsmich trňoch sa vie, že sa nachádzali v aachenskej bazilike počas jej konsekrácie pápežom Levom III.

Aj následná história ďalších trňov sa dá bez problémov vystopovať. Štyri trne daroval roku 877 Karol Lysý opátstvu Saint-Corneille v Compiegne. Hugo Veľký poslal v roku 927 jeden trn anglosaskému kráľovi Athelstanovi pri priležitosti istých vyjednávaní o sobáši; napokon sa trn ocitol v opátstve Malmesbury. Ďalší trn dostala v roku 1160 ako dar španielska princezná a ešte jeden bol v roku 1200 poslaný do Anrechsa v Nemecku.

DAR SV. ĽUDOVÍTOVI IX.

V úsilí získať podporu pre svoju rozpadajúcu sa ríšu ponúkol v roku 1238 latinský konštantínopský cisár Baldwin II. trňovú korunu kráľovi Francúzska sv. Ľudovítovi IX. V skutočnosti sa však ocitla v rukách Benátčanov ako zábezpeka veľmi veľkej pôžičky. Neskôr ju vykúpili a previezli do Paríža, kde pre korunu v roku 1248 sv. Ľudovít dobudoval Sainte-Chapelle. V nej táto vznešená relikvia zostala až do Revolučie, keď ju po prechodnom uložení v Bibliothèque Nationale definitívne vrátili Cirkvi. V roku 1806 ju uložili v Katedrále Notre Dame. O 90 rokov neskôr (1896) sa pre korunu vyhotobil nádherný kryštálový relikviár, z dvoch tretín obvodu vyložený striebrom a obroubený drahými kameňmi.

KER JUJUBA

Odborníci sa zhodujú v tom, že na výrobu krvavej „prilby“ z trňov, ktorú na

>>>

tento účel používali rímski vojaci, musel byť použitý určitý druh trstiny, ktorá trne držala pokope. Podľa M. de Melly už pravdepodobne v čase, keď korunu privážali do Paríža, šesťdesiat z jej sedemdesiatich trňov, ktoré neskôr sv. Ľudovít a jeho následníci porozdávali, bolo od trstinového základu oddelených a uschovaných v inom relikviári. Nijaký z nich už teraz nie je v Paríži. Niekoľko maličkých fragmentov trstiny sa uchováva mimo Sainte Couronne v Paríži, napríklad v Arras a v Lyone.

So zreteľom na pôvod a charakter trňov poukazuje tradícia aj existujúce pozostatky, že musia pochádzať z kra, botanicky známeho ako *Zizyphus spinachristi* alebo známejšieho pod názvom *jujuba*. Dosahuje výšku 4,5 až 6 metrov a hojne sa vyskytuje v okolí Jeruzalema. Jej pokrútené konáre sú vyzbrojené trňmi, rastúcimi v pároch, z ktorých je jeden rovný ako ihlica a druhý zakrivený. Relikvie – trne uchovávané v Cappella della Spina v Pise ako aj v Trieri, majú súčasť pochybnú a záhadnú počiatocnú históriu, no patria k najdlhším svojho druhu a dobre slúžia na ilustráciu ich veľkosti.

PER CONTACTUM

Nikto nepochybuje, že údajne posvätné trne, o ktorých sa dozvedáme, nemôžu byť všetky autentické. M. de Mely dokáže vymenovať viac ako 700 takých relikvií. Veta zo stredovekého nekrológu, že Peter de Averio daroval katedrále v Angers „*unam de spinis quae fuit aperta coronae spine ae nostri Redemptoris*“ (pridaný trn z trňovej koruny

Koruna v parízskej katedrále Notre Dame je kruh z viazaných trňových prútov spojených zlatými nitami

umiestnenej na našom Vykupiteľovi) znamená, že ide o trn, ktorý sa dotkol skutočnej Kristovej trňovej koruny. To vrhá jasné svetlo na pravdepodobný pôvod mnohých podobných relikvií.

Ani v súčasných časoch nie je jednoduché vystopovať pôvod a história týchto predmetov zbožnej úcty, ktoré sa často delili a následne „rozmnožili“. V súčasnosti sa uctievajú dva „posvätné trne“ – jeden je v Kostole sv. Michala v Gente v Belgicku a druhý v Stonyhurst College v Anglicku, rímskokatolíckej škole hlásiacej sa k jezuitskej tradícii. O obidvoch sa na základe usporojivých dôkazov tvrdí, že ich dala kráľovná Mária I., zvaná Katolícka (1553

– 1558), Thomasovi Percymu, grófovi z Northumberlandu.

Niekto archeológovia uvádzajú, že kruhový tvar trňovej koruny, ktorá býva občas obklopená tzv. chi-rho znakmi (*chi-rho – prvé dve písmená mena Kristus v grécktine, t. j. Christos – pozn. red.*), objavili už na prvých kresťanských sarkofágoch. Vylúčená nie je aj možnosť, že rovnako môže predstavovať aj vavrínový veniec.

Napokon treba poukázať aj na to, že vzhľad trňovej koruny v umení, meno vitez na hlave Krista v téme ukrižovania pochádza z čias sv. Ľudovíta a budovania Sainte-Chapelle.

HERBERT THURSTON/LNS

PriestorNet

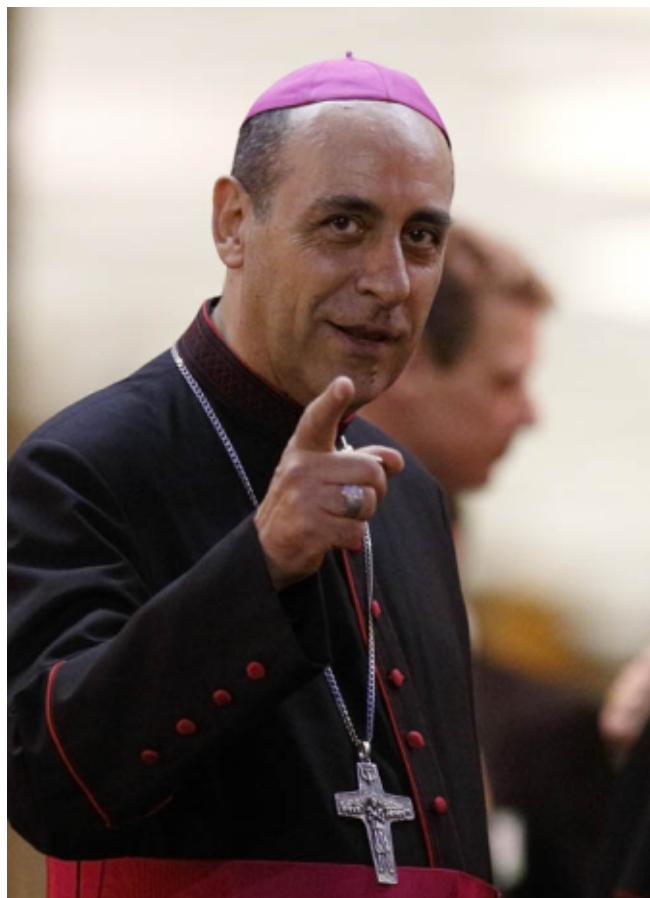
NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Františkov štýl viedie v katolíckom prostredí k nevratnej demýtizácii pápežstva

Žijeme zo sloganov

Čo je podľa vás najdôležitejšou reformou v Cirkvi, ako si ju želá pápež František?

V Cirkvi je ešte veľa tých, ktorí hovoria málo o Ježišovi Kristovi, a nedávajú nájavo city a obdiv, keď oňom hovoria. Radšej posudzujú defekty druhých, prezentujú etické normy ako skaly, aby nemuseli prijať závery, ktoré pôsobia skúsenosť zvestovanie nepodmienej Bozej lásky a odovzdávanie spásenosnej lásky Ježiša Krista. Súčasne trvajú početné zdráhania zriecť sa pohodlia štruktúr, ktoré nám poskytujú bezpečie, ale príťahujú stále menej veriacich.

Nemyslíte si, že existuje riziko redukovať pápežovo učenie na slogan, ktoré ako každý slogan strácajú svoj obsah, to znamená, že sa budú používať konvenčne a nepovedú k skutočnej zmene?

Veľkí svätci a reformátori, ktorí vyvolali skutočné zmeny v Cirkvi a v dejinách, nemali radi sloganov, ale skutky

chcú vyzerat' ako opozičníci alebo si chcú zaistíť nejakú pozíciu v Cirkvi. Pri pohľade na ich správanie, činy, akcenty a rozhodnutie sa ukazuje, že nezodpovedajú duchu tohto pápeža. Je to spôsob, ako sa uzavriet' pred pretvárajúcim vanutím Ducha a byť „politicky korektný“.

Médiá, ale nielen tie, veľmi u pápeža Františka zdôrazňujú ľudské a sympatické vlastnosti, ktoré ho tak robia populárnym a oblúbeným. Nevidíte v tom riziko „kultu osobnosti“, teda že bude sústredená privelká pozornosť na jeho osobu?

To je pravda. On nepochybne nikdy nemal rád kult osobnosti. Keď si niekoho oblúbi, hovorí mu: „Pokor sa.“ Je veľmi blízko ľuďom, čo súvisí s jeho kladným vzťahom k ľudovej religiozite. Chce, aby jeho pontifikát stelesňoval láskavú, súcitnú a zl'utujúcu sa Ježišovu blízkosť. Kto však na toto všetko nenahliada z hľadiska tej najautentickejšej katolíckej viery, stratí zo zreteľa

Internetový portál *Vatican Insider* uverejnili rozhovor s blízkym spolupracovníkom pápeža Františka a rektorm Katolíckej univerzity v Argentíne arcibiskupom VICTOROM MANUELOM FERNANDEZOM (na snímke).

a sebadarovanie sa. V Cirkvi však už dlho žijeme zo sloganov. Napríklad keď niekto hovorí, že je „pre život“, ale radšej nehovorí o imigrantoch, o pomoci chudobným, o boji za spravodlivosť či o tom, aby menej ľudí umieralo na podvýživu a choroby, ktoré možno liečiť. To je slogan. Rovnako tak druhí, ktorí opakujú Františkove vety ako slogany, či dokonca hovoria o „*jari v Cirkvi*“. Možno, že ne-

účel toho všetkého, teda Ježiša, a príľne na osobnosti. To znamená zostať pri prste, ktorý ukazuje na mesiac, ako hovorí jedno príslovie zenu. V tom je obrovské nebezpečenstvo, pretože to má opačný účinok – je vidieť chybu či slabosť: raz sa pápež neusmeje, pretože mu nie je dobre alebo je chorý, a kult sa rúca...

V každom prípade však pozorujem, že Františkov štýl viedie v katolíckom prostredí k nevratnej demýtizácii pápežstva. Doteraz mohli niektorí katolíci pápeža kritizovať, ale teraz je v tejto veci enormná sloboda bez toho, aby bol niekto kvôli tomu sankcionovaný. Postava pápeža tak stráca posvätný nimbus nadradenosť a nedotknuteľnosťi.

Je podľa vás pravda, že po vydaní pápežovej exhortácie *Amoris laetitia* vládne v Cirkvi zmätok?

Amoris laetitia v sebe zahrňa paradigmatickú zmenu spôsobu nakladania s komplikovanými situáciami, aj keď to neznamená, že otvára všetky brány. Určite viedie d'alej než k možnosti niektorých rozvedených znova zosobášených pristupovať k svätému prijímaniu. Táto zmena, ktorá zamedzuje nášmu neraz tvrdému a matematickému odсудzovaniu, je pre niektorých veľmi nemilá. Pápež však dal zverejniť v *Acta Apostolicae Sedis* jedno svoje vysvetlenie ako autentické magistérium. Jediné pápež môže priať rozhodnutie tohto typu, a František tak urobil. Nepanuje teda nijaký zmätok. Vieme už, čo pápež požaduje. Niečo iné je, či sa ti to páči, alebo nepáči, či ti to pripadá dobré, či menej dobré. Netreba teda hovoriť, že vládne zmätok. Je potrebné hovoriť, že sa mi to nepáči. Či ešte lepšie: „Radšej by som chcel Cirkev, kde by platili prísnejsie predpisy.“

Zhováral sa ANDREA TORNIELLI
(Snímka: CNS)

Záplava protikladných informácií núti človeka hľadať odpovede, hoci nie vždy sú potrebné

Diktatúra dojmov

Darwin Leon: *Chaos po spravodajstve*

Pokúsiť sa syntetizovať Františkov pontifikát, ktorý 13. marca dovršil päť rokov, je neľahká, ak nie priam nadľudská úloha.

Oslavné mediálne ódy, ktoré sa z istých cirkevných a z istých politických kruhov ozývajú, netreba rozmnožovať z viacerých dôvodov. Bývajú falošné a skôr než prejavom kresťanskej viery sú výrazom obyčajných ľudských sympatií.

Na adresu pápeža Františka sa však vznášajú aj výčítky, podľa ktorých vraj pôsobí v Cirkvi vieroučný zmätok. V jej pozadí stoja pocity rozladenosťi a rozpačitosti. No nebrať ich vážne by znamenalo pohŕdať tými, ktorí tieto pocity majú. Otázka na ich príčinu je teda na mieste.

ÚČELOVÁ PRÍČINA

Podľa aristotelovsko-tomistického poňatia existujú rôzne druhy príčin. V spomínamej súvislosti je potrebné hľadať nie účinnú, ale účelovú príčinu. Účelová príčina je však pojem, ktorý moderný prírodovedný aj humanitný kontext degradoval, a preto sa aj vo všeobecnom povedomí vopred zamýšľaný účel okamžite javí ako podozrivý a záväňa komplotom či konšpiráciou. Bo-

lestne sa tak vytratil samotný pojem zmyslu ľudského života, ktorý si človek nemôže udeliť sám.

Diktatúra dojmov, ktorej sa užívateľ súčasnej digitálnej kultúry podrobuje, stáže realistické a logické myšlenie. Záplava protikladných informácií nútí človeka, aby hľadal nejaké odpovede, v úsilí o stručnosť zaujímal vyhnanené postoje a vymedzoval sa pre niečo či niekoho alebo proti niečomu či niekomu, hoci to nemusí byť vždy potrebné, ani užitočné. Zosilnené, multiplikované a z kontextu vytrhnuté a mediálne sprostredkované dojmy z pápežových vystúpení v súčasnosti takmer znemožňujú urobiť si presný obraz o pápežovi a o zmysle jeho počinania. Nezriedka zostáva len číra kresťanská viera.

SKÚŠKA VIERY

„Myslím si, že nás zostala len hŕstka a možno už nie je skoro nikto, kto by čítal texty Svätého Otca, ak si odmyslime vatikánske úrady či biskupske konferencie. Slová tým väčšimi strácajú na účinnosti, čím väčšimi sa multiplikujú,“ po-

vedal pred rokmi Divo Barsotti (1914 – 2006). Tohto v Taliansku dobre známeho básnika a knáza, zakladateľa komunity Synovia Boží, ktorú tvoria zasvätení laici i rehoľníci, si bl. Pavol VI. roku 1971 pozval, aby viedol pôstnu duchovnú obnovu pre pápeža a rímsku kúriu.

V jednom z denníkových zápisov, ktoré nedávno vyšli knižne, don Barsotti píše: „*Človek väčšinou svoj život neprežíva vedome. Tí, ktorí žijú naozaj, sú vzácní. Vakej prieplatnej hĺbke by žil ten, kto verí, aj ten, kto neverí, keby žili v pravde svojej vieri! Aj ateizmus je totiž akousi vierou. Existuje Božia svätosť nekonečnej lásky alebo démonská „svätosť“ absolútnej samoty. Neeixistujú iné životné alternatívy, čo však vyvoláva závraty.*“

Tieto pocity rozladenosťi a rozpačitosti predstavujú moment skúšky viery, skúšky podobnej tej, ktorej boli vystavení učenici, keď po vypocúti Ježišovho príhovory v synagóge v Kafarnaume šomrúc vyhlásili: „*Tvrdá je to reč! Kto to môže počívať?*“ (Jn 6,60), a mnohí z učeníkov odišli preč. Za pozornosť pritom stojí, že im to Ježiš nevyhováral, ba dokonca sa bez okolkov priamo spýtal svojich najbližších, teda Dvanásťich: „*Aj vy chcete odísť?*“ (Jn 6, 67).

NEĽAHKÁ ODPOVEĎ

Falošný étos, že sa ľudstvo dokáže zorganizovať a vybudovať si podmienky na šťastný a spokojný život (rozumie sa, prirodzene, len pozemský), zachvátil a pretvára kresťanský étos činorodeho čakanie na Spasiteľov návrat. Ilúzia plného pozemského šťastia dosiahnutelného ľudskými silami tak pozvoľna obmieňa nádej na večný život a pretvára či vrhá do zabudnutia jedinečný výdobytok vykúpenie ľudstva Ježišom Kristom.

Katechizmus Katolickej cirkvi uvádzá jednu pozoruhodnú definíciu viery: „*Veriť má dvojaký vzťah: k osobe a k pravde; k pravde pre dôveru k osobe, ktorá tú pravdu dosvedča*“ (KKC, 177).

Väčšmi veriť v učenie ako v Učiteľa je pre kresťana pokušenie, ktoré sa môže stať kameňom úrazu. V Ježišovi Kristovi sú osoba aj pravda – Učiteľ i Učenie – totožné. Veriaci sa však nemôže vyhnúť otázke: Ako je to v prípade Krisťovho námestníka?

Odpoveď musí byť analogická, hoci, alebo presnejšie, práve a jedine v medziach hriechom ranenej prirodzenosti nositeľa tohto úradu.

A to je nepochybne neľahké.
MILAN GLASER, SJ/RV

Správa observatória sociálnej náuky Cirkvi kardinála Van Thuâna: Koniec ilúzií o EÚ

Snímka: YouTube

Nedávno predstavilo Medzinárodné observatórium sociálnej náuky Cirkvi kardinála Van Thuâna správu o stave sociálnej náuky Katolíckej cirkvi vo svete. Správa, ktorá kriticky komentuje súčasný stav Európy, ktorá sa vzdala svojej viery v Boha, vyšla ako knižná publikácia s názvom *Európa: koniec ilúziám* (*Europa: la fine delle Illusioni*).

Európa chradnúca únavou a na hony vzdialená od svojich pôvodných ideálov. Európa, ktorá sa prebrala z ilúzií. Sploštený a zmietaný kontinent, obývaný tekutou a bezfarebnou spoločnosťou bez vône a zápachu, ktorá sa prispôsobila jedinému, uniformnému myšleniu. Tento naskrz neľútostný obraz nášho kontinentu podáva deviata správa o stave sociálnej náuky Katolíckej cirkvi vo svete, ktorú v Ríme predstavilo Medzinárodné observatórium sociálnej náuky Cirkvi kardinála Van Thuâna, pôsobiace v severotalianskom Terste.

NEPOHODLNÁ PRAVDA

„Možno sa zdá čudné, že celú správu venujeme jedinému z piatich kontinentov, no čo otriasa Európu, zaujíma celý svet,“ napísal predseda observátoria terstský arcibiskup Giampaolo Crepaldi v predstove dvestostránkového diela a dodáva: „Nebojíme sa vysloviť nepohodlnú pravdu, že projekt spoločnej Európy prechádza vážnou krízou. Iba radikálne prehodnotenie metód a najmä obsahu – s nutným prispiením Božej prozretelnosti – bude môcť zvrátiť situáciu, ktorá je pre všetkých nebezpečná.“

Hoci pojem *kríza* v posledných rokoch podlieha inflácii, podľa autorov

správy, na ktorej sa podieľalo päť medzinárodných špecializovaných výskumných centier (Španielsko, Poľsko, Peru, Argentína, Ekvádor a rímske Centrum štúdií Rosaria Livatina), najlepšie vystihuje súčasnú európsku nevoľnosť, a to aj zo sémantického hľadiska.

Pril'nutie k socialistickému

Manifestu z Ventotene,
„dieratú osvietenstva,
elitárstva a absolútnej
laickosti“, dosť jasne
vysvetľuje, prečo a ako sa
z obzorov Európskej únie
vytratilo náboženstvo, najmä
katolícke.

Krisis totiž popisuje moment oddeľujúci dva rôzne spôsoby bytia. Ak sa kresťanstvo v európskych počiatkoch neobmedzilo iba na utváranie kultúry, ale vybudovalo jej civilizáciu, a križ bol už od stredoveku európskym spojivom, jeho neskorším úmyselným zannedbaním vznikol dusný, vykorenenny

a upadajúci Západ, ktorý je sám sebe prízrakom.

MANIFEST Z VENTOTENE

Správa vymenúva početné dôvody terajšej európskej krízy, pričom sa vračia na prah dejín Európskej únie. Podľa autorov správy zlyhalí princípy kresťanského humanizmu oných politikov (K. Adenauer, A. De Gasperi a R. Schuman), ktorí začali spoločné smerovanie Európy po hrôzach Druhej svetovej vojny a, naopak, prevládol *Manifest z Ventotene* (taliansky ostrov nedaleko Neapolu – pozn. red.) talianskych komunistických exulantov Altiera Spinelliho, Ernesta Rossiho a Eugenia Colorniho. Do kolektívú autorom patrí aj Nemka Ursula Hirschmannová, manželka Eugenia Colorniho. Ventotenský manifest vznikol v rokoch 1941 až 1943 a považuje sa za jeden zo základných dokumentov Európskej únie.

Po brexite v auguste predminulého roka sa politici François Hollande, Angela Merkelová a Matteo Renzi vydali 22. augusta 2016 na tento neznámy taliansky ostrov, aby potvrdili dôležitosť spomínaného manifestu pre Európsku úniu, a to aj napriek tomu, že sa v nom hovorí o „revolučnom a socialistickom európskom projekte riadenom avant-

>>>

gardnou politickou skupinou“, zastupujúcou „*doteraz nepripravené národy*“.

V základoch Európy tak stojí jakobínsky ideál elity, ktorá dobre pozná dobro svojho ľudu, hoci sa niekedy javí ako protiľudové, a ktorá ku svojej vláde nepotrebuje ľudový mandát, pretože sama stelesňuje „*najhlbšie požiadavky spoločnosti*“.

BEZ NÁBOŽENSTVA

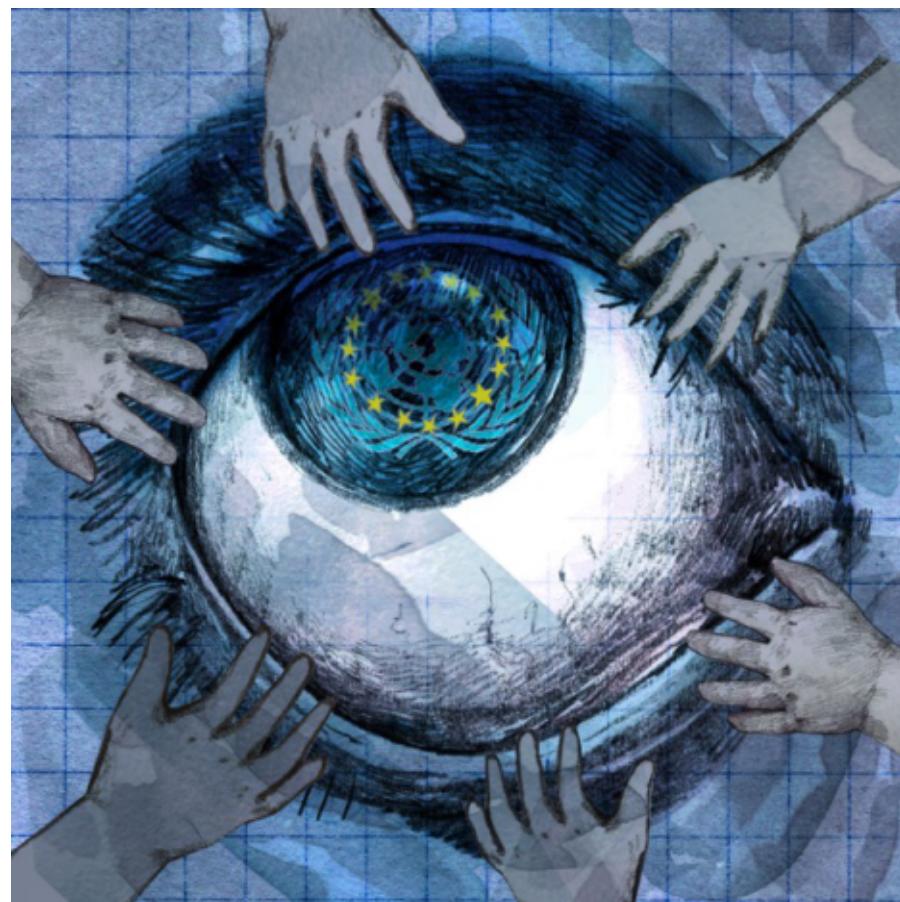
Niet sa preto čo diviť, že súčasná Európska únia vzala na seba podobu centralistického a absolutistického štátu, v ktorom najväčšiu časť moci v súčasnosti uchopili funkcionári a lobisti. Európsky parlament nevydáva zákony, ani ich nemôže predkladat. Na zasadnutiach Rady Európskej únie má každý predstaviteľ členského štátu (ak má záujem) k dispozícii dvojminútové vyštúpenie, ale všetka vláda sa aj tak sústredí do rúk Európskej komisie, ktorej členovia však nie sú volení!

Prilňutie k socialistickému *Manifestu z Ventotene*, „*dieťaťu osvietenstva, elitárstva a absolútnej laickosti*“, dosť jasne vysvetluje, prečo a ako sa z obzorov Európskej únie vytratilo náboženstvo, najmä katolícke. Riaditeľ observatória sociálnej náuky Cirkvi Stefano Fontana v tejto súvislosti pripomína odmietnutie európskych inštitúcií žiadosti sv. Jána Pavla II. o poukaz na kresťanské korene v takzvanej Európskej ústave, na ktorý svätý poľský pápež rozhodne naliehal. Táto výzva však ostala nevypočutá a Európu ovládla laická ideológia, v súčasnosti prerastajúca do genderizmu, ktorý popiera prirodzenú a kresťanskú antropológiu, že človek je stvorený Bohom ako muž a žena.

VÝCHOVA HOMO EUROPEUS

Konkrétny príklad, ako sa vychováva nový *homo europeus* – uvádzajú autori správy – môže byť aj projekt Erasmus, ktorí poznajú mnohí mladí ľudia aj na Slovensku. Spomínaná správa ho však definuje ako „*formu masovej prevýchovy mladých ľudí s cieľom odcudziť ich mládežníckym kultúram a zapojiť študentujúcu mládež do vytvárania umelej, abstraktnej a tendenčne liberálnej európskej kultúry*“.

Aj európske súdy sa stali obeťou výhraného právneho pozitivizmu a ľahko a bezvýhradne si osvojili kauzu „*nových práv*“. Invázia európskych inštitúcií v oblasti etických tém a rodinej politiky, ktoré by mali patriť do kompetencie členských štátov, je na dene nom poriadku.

Lucille Clercová: *Otvor si oči, Európa*

Vyšlo najavo, že korporácie európskych funkcionárov sa dopĺňajú kooptáciou, teda menovaním, a nie volením, čím uniká akákoľvek politická či ľudová kontrola.

len na nábožensko-relativistický, ale bude sa ľuďom vnucovať ako kedysi takzvaný vedecký ateizmus.

Zodpovední predstaviteľia Európskej únie a politici by mali venovať pozornosť odstredívym tendenciám. Bolo by krátkozraké ich povýšene a naduto prehliadať.

Systematicky sa presadzuje relativistická a laická kultúra a náboženstvo sa plánovito vytláča z verejného priestoru, pričom sa nahradza náboženským indiferentizmom, alebo predovšetkým francúzskou víziou laickosti. Ľudová a národná identita v členských štátoch EÚ tým trpí a sú oprávnené obavy, že sa čoskoro zmení na „*európsky univerzalizmus*“, ktorý sa bude zdať zdanlivo neutrálny, ale v skutočnosti technokratický a eticky svetácky a prešibaný, pričom sa postupne pretransformuje nie-

HĽADAŤ RIEŠENIA

Riešenie a východisko existuje zatiaľ len v teoretickej rovine. Správa observatória kardinála Van Thuána navrhuje ako východisko odľahčenú inštitucionálnu podobu Európskej únie s menej prebujnelou byrokraciou, hlbšie uvedomenie si vlastnej identity a väčší rešpekt k tomu, čo európske dejiny vytvorili na svojom území a vo svojich spoločnostiach, „*aby človek mohol žiť a slobodne ako stvorený na obraz a podobu Božiu*“.

Pri prezentácii správ predsedu Rady európskych biskupských konferencií a janovský arcibiskup kardinál Angelo Bagnasco zdôraznil, že „*zodpovední predstaviteľia Európskej únie a politici by mali venovať pozornosť odstredívym tendenciám. Bolo by krátkozraké ich povýšene a naduto prehliadať.*“ Vyzval aj na nutnú „*analýzu ich motivácií a na hľadanie vhodných riešení*“.

Ostáva nám len dúfať, že mocní Európy sa nabudúce nestretnú v Londýne, aby si pripomenuli výročie *Manifestu komunistickej strany*. Ono je totiž toho roku tiež okrúhle.

-jag-, -jk-

V ére upadajúcej rodine veci strácajú svoj význam a teraz ich nikto nechce

Veci, čo nikto nechce

JOHN HORVAT II je viceprezidentom Americkej spoločnosti pre obranu tradície, rodiny a majetku. Na portáli *Crisis Magazine* rozoberal súvis medzi modernou rodinou a odumierajúcim vzťahom k veciam po rodičoch.

Súčasne ako zomierajú ľudia narodení počas Veľkej hospodárskej krízy a Druhej svetovej vojny, ich det riešia tragickej problém, ktorému predchádzajúce generácie nečeli.

Ide o veci, ktoré nikto nechce.

Mnoho detí a ich detí už veľmi nevie oceniť vlastníctvo rodičov. Rodinné striebro v podobe rôznych starožitných predmetov pre ne znamená veľmi málo. Dokonca ani sentimentálne dôvody nestačia na zachránenie rodinného dedičstva pred záložňami alebo charitnými obchodmi. Deti niekedy odovzdajú veci z celej domácnosti do rúk ľudí, ktorí sa špecializujú na ich likvidáciu.

Nejde tu iba o to, že ľudia nevedia takého veci umiestniť do svojich preplnených domov, ale, či najmä o to, že tieto veci už dlhšie nemajú zmysel v príbytkoch neskorších generácií. Hektický životný štýl spôsobuje, že je premiesnitelnosť lacného domáceho vybavenia dôležitejšia ako stabilita ťažkého nábytku.

ZMENA VKUSU

Je naozaj pravda, že vkus sa zmenil a že veci minulosti už viac nie sú hodnotné.

Kedysi sa verilo, že ak sa niečo považuje za starožitnosť, tak to aj automaticky garantuje, že to má aspoň nejakú hodnotu. Ale to už neplatí.

Neexistuje nijaký trh na „starožitnosti“ generácie Veľkej hospodárskej krízy a Druhej svetovej vojny. Mnoho obchodníkov so starožitnosťami sa ich ani len nedotkne. Trh je takýmito predmetmi zahľtený. Záložne či charitné obchody si môžu dokonca dovoliť vyberať, ktoré predmety príjmu.

Prirodzene, a to treba priznať, že veľká časť z týchto vecí, ktoré nikto nechce, nemajú samy o sebe veľkú hodnotu. Veľa z nich pochádza z veľkovýroby, ktorá sa nikdy nezameriava na udržateľnosť hodnoty.

Vo všeobecnosti platí, že len veci najvyššej hodnoty sú dokážu stále nájsť miesto na trhu. Všetko zvyšné, aj keď vekusné a krásne, sú veci, ktoré nikto nechce.

VECI NIE SÚ PROBLÉM

Zatiaľ čo nedostatočný dopyt je jednou z komplikácií, skutočným problémom však nie sú veci po predkoch ako také. Problémom je chýbajúca túžba nechať si ich, ba čo viac – nechciet' ich. Nová

generácia si osvojila istú mentalitu, ktorá sa chce odrezáť od minulosti. Je väčšmi pravdepodobné, že uprednostnia nábytok z globálneho reťazca IKEA pred tradičnými nízkymi skriňami či mahagónovými stolmi. Veci ako formálne porcelánové vzory často pre potomkov nič neznamenajú. Nedostatok formality v ich životoch nespôsobil iba to, že tradičné dizajny a štýly sa stali nepodstatnými; spochybnil samotné použitie porcelánu, striebra, krištáľového skla a kvalitnej ľanovej tkaniny.

Vo svete, ktorý je stále väčšmi mobilným a virtuálnym, veci nemajú ten istý význam ako mali pred tým. Zatiaľ čo sa spomienky zvykli vzťahovať na fyzickú realitu, postmoderné generácie čoraz väčšmi zachytávajú svoje významné životné chvíle online.

Navýše, zmena technológií spôsobuje, že všetky technologické predmety sa rýchlo stávajú zastaranými. Hektické životné tempo oslabuje našu naviazanosť na veci. Pre od seba sa vzdalať užúcu rodinu, to znamená rodinu, v ktorej deti žijú d'aleko od rodičov, je fyzicky veľmi ťažké, aby si prestáhovali osobné veci so sebou do nových domovov.

ROZPAD VÄZIEB

Jeden z hlavných dôvodov, prečo je tu toľko vecí, ktoré nikto nechce, je úpadok rodiny. Keď táto inštitúcia zlyháva vo svojom poslaní posúvať z generácie na generáciu duchovné hodnoty, nemalo by byť prekvapujúce, že zlyháva aj

>>>

v posúvaní predmetov, ktoré sa na ne viažu. Predmety už viac nemajú svoje príbehy; nemajú nijakú hodnotu naviazanú na spomienky.

Americké oddelenie sčítanie ľudu informovalo, že 43 % všetkých amerických detí žije bez otca. Nefunkčné manželstvá však porušujú reťaz túzby po veciach od predkov a rozširujú veci, ktoré nikto nechce. Podobne deti z rozpadnutých manželstiev túžia menej po osobných rodinných veciach. Ked' si deti nezaložia svoju vlastnú rodinu alebo nežijú s rodičmi, rodičovský majetok, ktorý je obsahom rodinného kontextu, nebude mať pre ich domácnosti nijaký význam.

Kde neexistuje nijaký zmysel pre stálosť a stabilitu vo vzťahoch, tam veci strácajú svoj význam, a pre veci, ktoré bývali vždy súčasťou dedičstva, no teraz ich nikto nechce, sa tu ani nenájde nijaké miesto.

NUKLEÁRNA RODINA

No úpadok rodiny nie je jediný dôvod, prečo nikto nechce takéto osobné vlastníctvo. Spomínané veci sú totiž často zanechané det'om a vnúčatám, ktoré majú vlastné zdravé rodiny a so svojimi rodičmi či starými rodičmi udržujú blízke vzťahy. Majú však svoje vlastné zodpovednosti a neraz je im ľúto, že predmety po rodičoch, ktoré im zanechali, do ich životov nepasujú.

Toto je teda tragédia modernej rodiny, ako sa čoraz častejšie hovorí – nukleárnej rodiny. Nukleárna rodina je rodinná skupina pozostávajúca iba z rodičov a detí. Pojem takejto rodiny pomáha vysvetliť, prečo je tu toľko veľa veci, ktoré nikto nechce. Tak ako mnoho jednotlivcov vidí seba samých ako k nikomu nepridružených, tak isto väčšina rodín v súčasnosti vidí seba samých ako sociálnu jednotku, ktorá je bez spojenia s ostatnými, dokonca ani so svojimi členmi. Moderná nukleárna rodina tým pádom seba samu nevníma ako po-

kračovanie rodinnej tradície. Jej členovia nevidia potrebu udržovať starý domov alebo majetok, ktorý by mal zostať „v rodine“. Rodina je pre nich iba súčet žijúcich členov, ktorý sa skladá z otca, mami a detí. Ked' raz diet'a dosiahne dospelosť, tento jednotlivec sa stane samostatnou bytosťou, ktorú bude zaväzovať iba niekoľko povinností a ktorá nebude potrebovať nič zo starých osobných vecí jej rodičov.

UDRŽANIE KONTINUITY

Toto protirečí tradičnému chápaniu rodiny. Od dávnych vekov sa totiž rodina vždy chápala ako neporušená jednota celej rodovej línie predkov a potomkov. Rodiny zvykli považovať za povinnosť udržať si svoju čest, tradície a majetok.

Všetko sa to však zmenilo s príchodom osvetenstva, ked' sa dovtedy univerzálné chápané presvedčenie začalo spochybňovať. Namiesto medzigeneračného posúvania duchovných hodnôt a osobného vlastníctva na potom-

kov sa rodiny začali stávať izolovanými sociálnymi jednotkami. A toto je dôvod, prečo v pred-moderných časoch deti prispôsobovali svoje životy životu rodiny. V jej vnútri nachádzali a nášli ochranu a identitu. Jednotlivci obohatili rodiny svojimi vlastnými schopnosťami a súčasne čerpali z bohatstva rodinného dedičstva. Aj preto sa rodina všetkými spôsobmi usilovala, aby okrem iného zabezpečila i kontinuitu na všetkých úrovniach finančných príjmov. Členovia rodiny sa stali správcami majetku a nemali len spoločnú krv, ale aj spoločné duchovné a materiálne dedičstvo, ktoré každá generácia považovala za posvätný zverený majetok, ktorý sa má a musí chrániť a zveľaďovať.

Pretože v skutočnosti chceli takéto vyššie a hodnotnejšie veci, predišli súčasnej postmodernej dileme, v ktorej by sa museli rozhodnúť, čo robit' s vecami, ktoré nikto nechce.

JOHN HORVAT II
(Snímky: Pixabay)

Vyjavovanie tvorivého *ja* je požehnaním, ak k nemu dochádza v autentickej línií poézie

Poetovo *ja*

Francúzsky filozof JACQUES MARITAIN (1882 – 1973) nebol básnikom, ale poézia a umenie tvorili dôležitú súčasť jeho života. Rozsiahlu a originálnu časť svojho filozofického diela venoval práve teoretickým otázkam umenia. V rámci prednášok na Princetonovej univerzite sa zaoberal aj úlohou umelcovho *ja* v jeho tvorbe.

René Magritte: *Slub*

Zaiste existuje akási zvláštne túžba a láska, ktoré sú jednoducho totožné s činnosťou umelca, sú s ňou súpodstatné. Je to láska k dielu a túžba ho vytvoriť.

SEBAVYJADRENIE

Ked' americký básnik, eseista a dramatik Thomas Stearns Eliot rozoberá knihu Henriho Bremonda *Modlitba a báseň* (*Prière et Poésie*) o čistej poézii, píše: „*Nepáči sa mi predovšetkým tvrdenie, že čím väčšmi je básnik básnikom, tým bolestnejšie pocíťuje potrebu podeliť sa o svoju skúsenosť*“. Je to jedno z kategorických tvrdení, ktoré ľahko prijíname bez bližšieho skúmania, ale nie je to také jednoduché. Skôr by som povedal, že básnik bolestne pocíťuje predovšetkým potrebu napísť básňu.“

Správna Eliotova poznámka nás však nesmie myliti: Vo vzopäti k dielu a tvorbe nie je – a to je pravda – priamo obiahnutá túžba podeliť sa so svojou skúsenosťou s niekym iným, ale túžba vyjadriť ju. Pretože čo iného je tvorba, ak nie sebavyjadrenie tvorca? Substancia človeka je jemu samému neznáma. Ked' básnik postihuje veci emóciami, prebúdzajú sa preňho zároveň veci a jeho *ja* vo zvláštnom poznanií, temnom, v ňom samom nevysloviteľnom, ktoré sa dá vyjadriť len v diele – je to poznanie poetické. A tu sa ukazuje, akú podstatnú úlohu má v poetickom poznanií a v poetickej činnosti subjektivita, *ja*.

DÁVAJÚCI SUBJEKT

Lionel de Fonseka, zaoberajúci sa myšlením Východu, píše, že vulgárnosť stále hovorí *ja*. V poriadku, v istom zmysle. No vulgárnosť hovorí aj „ono sa“ a to je to isté, pretože *ja* vulgárnosti je len neutrálny subjekt predikátov či fenoménov, subjekt-látka, charakterizovaný nepriehľadnosťou a nenásytnosťou hmoty, tak ako egoistovo *ja*.

Nasadenie umelcovho ja do poetickej činnosti, vyjavenie umelcovho ja v jeho diele, spolu s vyjavením jedinečného tajomstva, ktoré temno postihol vo veciach – to všetko je pre lásku k dielu.

Aj poézia ustavične hovorí *ja*, ale úplne inak. Všimnime si len Žalmu: „*Moje srdce sa teší z tvojej pomoci*“ (13, 6). „*Prived' ma na chodník svojich príkazov*“ (119, 35). Ja poézie je substantiálna hlbina žijúcej a milujúcej subjektivity, je to subjekt-akt, charakterizovaný priezračnosťou a expanzivitou, ktoré sú vlastné činnostiam ducha.

Z tohto hľadiska sa *ja* poézie podobá *ja* svätca, a tak ako pri ňom, aj ked' inak, je to subjekt, ktorý dáva.

Umenie Číny a Indie, presne tak ako umenie stredoveku, sa märne skrýva za obrady alebo prostú povinnosť zdobiť život – je rovnako osobné ako umenie individualistického Západu. Viac či menej prísná kanonicka umenia je tu druhotnou podmienkou; kedysi bola priaznivou podmienkou: skrývala umenie jemu samému. No vedomie *ja* a zároveň sloboda, v ktorej umenie našlo zaľúbenie, sú krásnym nebezpečenstvom, ktoré poéziu mobilizovalo.

LÁSKA K DIELU

Je treba ukázať dôležitý dôsledok vyplývajúci z povahy poetického poznania. Toto poznanie, ktoré je v jadre poetickej činnosti, je nutne a bytostne nezáinteresované. Preniká ľudským *ja* v jeho najhlbších záhyboch – nie však pre lásku k ľudskému *ja*.

Nasadenie umelcovho *ja* do poetickej činnosti, vyjavenie umelcovho *ja* v jeho diele, spolu s vyjavením jedinečného tajomstva, ktoré temno postihol vo veciach – to všetko je pre lásku k dielu. *Ja* sa vyjavuje a zároveň obetuje, pretože je dávané, ľahané mimo seba v onej extáze, ktorou je tvorenie, umiera samé sebe, aby žilo v diele, vo veľkej pokore, vydáva sa bez obrany!

Čo znamená táto bytostná nezáinteresovanosť poetickej činnosti?

Znamená, že prirodzeným nepriateľom poetickej činnosti je egoizmus. Umelec ako človek môže byť zaujatý len láskou k tvoreniu a túžbou tvoriť. Môže hovo-

>>>

rit' ako Charles Baudelaire „*kašlem na ľudstvo*“, zaujímať sa len o svoje dielo ako Marcel Proust, môže byť dokonalý egoista ako Johann W. Goethe, no v samom procese tvorenia, nakoľko je umelec, však nie je egoista, je zbavený žiadostivosti svojho *ja*.

VŽDY DOBRÁ MELÓDIA

Nadto je jasné, že táto láska k tvoreniu a táto túžba tvoriť môže u umelca vyvolat' pohyb, rozmach a veľkodušnosť duše, ktorej väsne a ambície nie sú žiadostivosti egoistu. Takéto vnútorné bohatstvo a šľachetnosť sú normálnou a prirodzenou klímom habitu básnika. Obmedzenosť a lakomstvo ľudskej žiadostivosti pôsobia, že tento habitus žije v chlade a vetre.

Koniec-koncov Percy Bysshe Shelley správne napísal, že „*stav duše*“ prirodzene spojený s poetickou inšpiráciou „*sa neznáša s nízkymi žiadostivosťami*“, aj keď asi zašiel prveľmi d'aleko, keď povedal: „*Rovnako ako je básnik pre druhých princípom múdrosti, potešenia, najvyšších čností a slávy, tak by mal byť osobne najšťastnejší, najlepší, najmúdrejší a najslávnejší z ľudí.*“

Umelci renesancie neboli ako ľudia vzory múdrosti, nezíštnosti a dobroty. Boli však aspoň zaujatí veľkými problémami a veľkými ideálmi, mali veľké ľudské túžby a ich pýcha a ich neresti sa živili veľkodušnou krvou.

Poznamenajme ešte, že mnoho prvkov diela môže v sebe niesť rozhorčenie alebo zlobu svojho autora. Rytmus, hudobný motív, ľah štetcem, farba môžu byť zlé. Ale melódia v diele – v sonáte, obraze alebo v básni – byť zlá nemôže. Arthur Lourié povedal, že „*mélodie je vždy dobrá*“. Je to preto, lebo melódia je úplne bezprostrednou nositeľkou poetického zmyslu. „*Preto, lebo sme sa stali zlými,*“ dodáva A. Lourié, „*sme možno stratili melódiu alebo to aspoň tvrdíme.*“

VYJAVOVANIE SKÚSENOSTI

Domnievam sa, že bytostná nezainteresovanosť básnika v samom akte poézie a jeho prirodzené zameranie sa na tvorbu sú príčinou toho, že básnici a umelci minulosti nám zanechali také skromné správy o svojej vnútornej tvorivej skúsenosti. Najväčší z nich túto skúsenosť nepochybne prežívali, ale ich vedomý rozum sa neusiloval ju postihnúť, a tak o nej hovorili tie najväčšie banality. Hovorili o nej najkonvenčnejšou rétorikou – *nascuntur poetae*: múzy, génius, básnická schopnosť, božská iskra, neskôr bohyňa fantázie. Nezaujímali sa o reflexné vedomie vlastného *ja*.

Gregg Chadwick: *Milánsky básnik*

Vek reflexie, vek sebauvedomenia, ktorý sa, zhruba povedané, začal pre mystiku v časoch sv. Terézie z Avily a sv. Jána z Kríža, nastal pre poéziu až neskôr. Keď sa pre ňu začal, v období romantizmu, dovršíl pomalý proces vyjavovania *ja*, ktorý sa rozvíjal v priebehu moderných čias. Toto vyjavovanie tvorivého *ja* je požehnaním, ak k nemu dochádza v autentickej línií poézie. No stáva sa pravým opakom, keď líniu poézie opúšťa, líniu *ja* v ohni duchovnej komunikácie, a dostáva sa na líniu materiálnej individuality človeka, na líniu *ja* ako žiarlivého vlastníka a stredu neňasytných žiadostivostí. Potom egoizmus človeka preniká do samej sféry poetického aktu, pričom ho nielen kazí, ale priamo sa ním živí.

PSYCHIATRICKÁ KÚRA

Na jednej strane sa rast ľudského egoizmu, ktorý je proti prirodzenosti, stáva bezbrehým, na druhej strane, pokial' ide

o tvorivý akt, umelec už vo svojom diele nevyjavuje seba samého a svet – vybíja sa v ňom, vylieva do neho a do čitateľa svoje vlastné komplexy a svoje vlastné jedovaté látky, a tak sa pokúša o akúsi psychiatrickú kúru, a to k škode jedného i druhého.

K tomuto nešťastiu došlo – nerád to hovoríme – s súčasne s najslávnejšími objavmi dosiahnutými sebauvedomením poézie ako poézie. A predsa – na to by som rád upozornil – bytostná nezainteresovanosť poetického aktu je tak vokorenielná, že konečným výsledkom tejto invázie ľudského *ja* do sveta umenia nebolo v skutočnosti to, že učinila z umelca tvorivého úžerníka – čo je *contradiccio in terminis* –, ale to, že z neho urobila hrdinu, kňaza, spasiteľa, ktorý sám sebe prináša ako obetu nie už svojmu dielu, ale ľudstvu a svojej vlastnej sláve.

JACQUES MARITAIN
(Odseky a medzititulky: redakcia)

Ak básnik svojím dielom neslúži spáse blížnym, nie je hoden toho mena

List mladým básnikom

V románe *Dom opustenosti*, jedinom prozaickom diele katolíckeho básnika JANKA SILANA, je aj *List mladým básnikom* – literárno-umelecké vyznanie autora. V *Liste* vyjadruje svoje názory na podstatu a poslanie poézie.

Všetko je z lásky, priatelia. Svätý Ján, miláčik Pánov, nás presviedča, že Boh je láska: „*Kto však nemiluje, nepoznal Boha, lebo Boh je láska*“ (1 Jn 4, 8). A ďalej: „*A my sme poznali a uverili v lásku, ktorú má Boh k nám. Boh je Láska, a kto zostáva v láске, zostáva v Bohu a Boh v ňom.*“

Ako by teda neboli láskou in všetky spevy a mlčania našej duše? Len z lásky môže vytvárať ľudskú dušu krásu a súlad, teda z obety, teda z utrpenia. Ved' ona – úbohá na tejto zemi – môže byť len trpiacou, sebaobetujúcou, ak má lásku najvyššiu.

Veríte v diabla? Ja verím. A verím aj to, že satan nevie nikdy nič vytvoríť, nič veľkolepého a vzácnego, lebo nemiluje. To je jeho peklo a jeho hanba: že nemiluje, teda že netvorí. Uznáva len seba, zvelebuje len seba, klania sa len sebe a o tomto postoji vieme, že je najodpornejší, lebo je jalový.

ŽIŤ PRE ĽUDÍ A BOHA

V čom spočíva naša sláva a naša radosť trvalá? Myslím, že len v tom, že my tu nie sme sami pre seba. Žijeme pre ľudí a pre Boha. To je naša pravá tvorba, čiže poézia: rozplývať sa, nachádzať sa a objavovať v inom, dávať samého seba a len tak sa vlastniť. Len preto stvoril Boh tento svet a nás: aby zakryl sám seba, je taký dokonalý, že vie tvoriť aj čosi iné, ako je on sám, je taký dokonalý, že chce a túži, aby sme sa aj my tešili naveky, keď on sa naveky teší. Boh je jediný skutočný Tvorca, čiže Milovník. Všade sú stopy jeho moci, lebo všade veje jeho láska. „*Nebe-sá rozprávajú o sláve Božej a dieľo je-ho rúk zvestuje obloha,*“ spievame si v žalme. A vonkoncom všetky žalmy preto sú najkrajšou poéziou, lebo sú oslavou dobroty a lásky Božej.“

Ani my nemáme vznešenejšiu úlohu, ako sa pripojiť k anjelom a sláviť Boha a jeho Velebu a jeho stvorenia. V tom je všetko: „*Vzdajte Pánovi, synovia Boží, Pánovi slávu vzdávajte a moc!* Vzdávajte Pánovi slávu jeho me-

na, vo svätom rúchu pokloňte sa Pánovi“ (Žalm 28).

CHRÁNTE SA MODIEL

Úbohý je len ten, kto nevie, prečo a komu spieva. Nevie totiž, prečo žije. „*Hovorí nemúdry v srdci svojom: „Boha niet! Skazení sú a napáchali skutky ohavné, niet ho, kto by robleval dobré*“ (Žalm 13).

Hodno si to uvážiť: Všetky vaše snaženia sú ohavné, ak nebude vo vás prebývať Boh Otec a Syn a Duch Svätý. Bez viery nie je možné páčiť sa Bohu. Vlastne nikomu sa nemožno páčiť. Ani sebe.

Keby bol diabol úprimný, priznal by sa, že i sebe je odporný. No v ňom je falos a klam. Ale náš spev je pravda. A pokora a pravda. Nič nemáme, čím by sme sa mohli chváliť, všetko je Božie. Ako potom pravdivo znie náš spev, keď vieme, že patríme Bohu. Nie sme tu pre seba, nespievame pre seba, a to je naše víťazstvo, víťazstvo tvorivej a večnej lásky, ktorá všetko premáha.

„*My vieme, že sme prenesení zo smrti do života, pretože milujeme bratov; kto nemiluje, zostáva v smrti*“ – ubezpečuje nás ten istý svätý Ján. A ten svoj list končí takto: „*Dietky, chráňte sa modiel! Amen.*“

Treba sa nám chrániť modiel! Najväčšia a najhroznejšia modla, ktorá je dnes v móde, je sebectvo, klaňanie sebe, uznávanie len seba, svojho prospechu a svojej práce. Pozrite sa dookola, ved' to všade vidíte, ako ľudia vraždia a šikanujú iných, aby len oni sami sa mali dobre.

Myslím si, že básnika práve to robi básnikom, že je zjednotený vnútorme so všetkými, keďže je zjednotený s Bohom, teda s Láskou.

DIALÓG S PÁNOM

Poznáte Maxa Mella? Je to rakúsky katolícky spisovateľ. Teraz v Starej Říši na Morave vyšli jeho *Rozprávky z raja*. Je tam jedna rozprávka o ozvene. Cítujem z nej aspoň toto:

Snímka: archív SNK

„*Smiem, sмиem?“ skríkol satan, zahľadal sa na Pána ponížene a samou horlivostou takmer jachtal, Boh mu to dovolil.*

Diabol sa obzeral, polichotený a celý rozčulený, akoby chcel zvolať celú záhradu, aby bola svedkom, keď zaznie jeho hlas.

„*Čo by som zvolať? Čo by som zvolal?*“ uvažoval netrpezlivo.

„*O tom netreba dlho premýšľať,“ odpovedal Pán. „Stačí, čo ti slina priniesie na jazyk.*“

Tu zvolał diabol: „*Strast!*“
A od skalnej steny zaznalo: „*Slast!*“
Satan zvraštil čelo a pohliadol neistoto na Pána. Nato skríkol z plných plúc: „*Zmar!*“

„*Zdar!*“ ozvalo sa ticho.
Diabol zaťal päste a pohrozil neviditeľnému, spurnému tvorovi.

„*Kliatba!*“ zavrešťal.
„*Siatba!*“ bola odpoved.

Satan zadupal. Však bude podľa neho! Zmenil hlas a zareval prenikavo:

„*Zatratenie!*“
„*Vykúpenie!*“ rozľahlo sa jasne.

Toto slovo naplnilo diabla nevyslovou hrozou.

A trošku ďalej:
„*Život!*“ povedal Pán.

UKÁZAŤ VĎAČNOSŤ

Len čo toto slovo bolo vyslovené, stalo

sa v celom priestore čosi naprosto neo-

»»

písateľné. Nebeská klenba zbíkla, akoby ju pokrývalo tisícero dúh, tlmené dunenie hromov rozozvučalo mierne celé skalné pásmo a vzdialené potôčky valili sa skokom do dolín, akoby boli naraz zmohutneli. Stromy sa rozšumeli, ich lístie sa lúbalo. Všetky bytosti a veci cítili v sebe so zvrchovanou rozkošou mohutný príval súl, v ktorom im bolo dožičené dokončiť vrúcne svoje stvorenie. A tušiac prítomnosť Tvorcu, snažili sa mu v návale šťastia preukázať svoju vďačnosť.

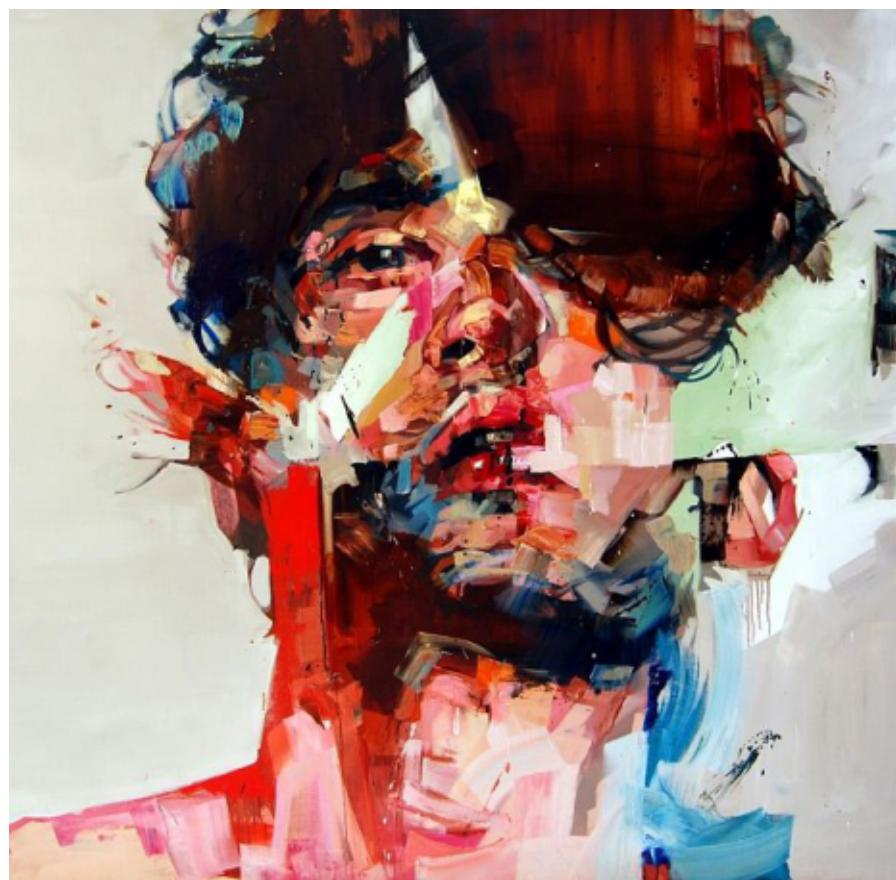
To je, myslím si, i najsúrnejšia a najväčšia úloha: preukázať Bohu svoju vďačnosť. Sme predsa jeho ozvenou a náš hlas a naša pieseň je len vtedy najdojímavejšia a najkrajšia, keď sa vracia do neba. tam je náš domov a tam je už všetko poéziou, čiže láskou, veď Boh je láka.

Tu ešte všeličo nás znepokojuje, musíme sa očísťovať, kým hlas náš znie. Najčistejšia ozvena je najtichšia, vrátila sa k svojmu prameňu, k Hlasu Boha živého.

Hore srdcia, priatelia!

JANKO SILAN

(Odseky a medzitulky: redakcia)

Ja, Janko Silan, kňaz

Ja, Janko Silan, kňaz,
sa usmievam a vrvám:
Pekne to vyzeráme, Poézia; nás
uvrhlí do tlám drakom tisichlavím.

Hviezdoslav, Sládkovič a Janko Kráľ,
prelesti, perly mojej duše,
za ktorými som banoval
a banujem vždy, hádžu do kaluže.

Hja, príživníkov dosť
bolo i bude.
My na milosť a nemilosť
im vydaní sme a v ich čmude

zapáčiť má sa svetu naša obeta,
obeta bolesti a krásy.
Nie Bohu spievajú. Len do sveta,
aby im sláva učesala vlasy.

Hrozný je, kto sa nepozná.
Vy, pisátkovia pyšní, viete,
ako vás zahanbuje prvosna,
od ktorej ochoriete?

Je poézia veľká moc,
a hroznejšia než všetky tajné vedy.
Lež neskoro už volat' o pomoc,
Keď pukli tvrdé, hnusné vredy

bláznovstiev, ktoré roztriasa
srdce jak sopka gundže lávy.
Kde mám sa skryť ja, dofrasa,
keď všade pokorené pávy

padajú, neznajúce let.
Hľa, stopy neblahé, no verné:
čistého miesta niet.
A to ma bolí prenesmierne,

Že je tak všade, ako tu,
ó, Poézia, dnes i v tvojej ríši.
Využiť plne vedia dobrotu
bohatej sýpký hladné myši.

Ináč to nie je, nie je, však?
Myslím to vázne, nie tak ironicky:
Slávu si urval dolámaný slák,
a husle mlčia, mlčia vždycky.

Vody sa napiť musí každý vrak,
aby sa mohol plavíť márnotratne
po cudzích vodách, neborák,
kým celkom raz až na dno spadne.

Treba im, príživníkom, balastu
poklón a cti len zvonku.
Keď im raz nové ruže narastú,
i sám sa pridám ku úklonku.

Ja som v tom majster. Bez mena.
Každému, čo si žiada.
Žiadneho nebudeš mať bremena,
ó, Poézia čistá, mladá.

A tak i v tlamách tisichlavých drakov
a tak i v jame tohto sveta – leva
znie Bohu čistá pochvala z úst vtákov
a do sfôr svätcov neznámych sa vlieva.

A tak ja, Janko Silan, kňaz,
sa usmievam a vrvám:
Zostáva iba láska a jej jas,
dobrota Božia, ktorú slávim.

Kdeže sa, kdeže podeli,
ó, Poézia, príživníci tvoji?
Márne ich hľadám v každom oddielu
v života knihe, ako po nesmiernom boji,

hrdinom mŕtvych. Kruto zmar tu vial.
Víchry sa rady hrajú.
Raz sem, raz tam, raz výš, raz níž, raz
v šír, raz v diaľ
páperká vetry roznášajú –

a ako krásne vyčistili z pliev
priestranú balustrádu!
A zrnká? Úsmev, ticho, spev?
Verne, spoločne sa kladú,
ukryté samôt za odev,
v tajomných žriedlach nebeského sadu.
Myslím, že nebude v nich násilie ni hnev,
keď zjavia svoju pravú moc a vládu.

Po rešauračných prácach sprístupnili dielo Piera della Francesca *Vzkriesenie Krista*

Najkrajšia mal'ba sveta

V toskánskom mestečku Sansepolcro krátko pred Veľkou nocou, po trojročných rešauračných prácach, predstavili fresku *Vzkriesenie Krista* od renesančného maliara a matematika Piera della Francesca.

Biografické údaje o Pierovi della Francesca sú vcelku skromné. Narodil sa v toskánskom Borgo San Sepolcro, v súčasnosti Sansepolcro, v rodine obuvníckeho majstra Benedetta dei Franceschi a Romany di Perino da Monterchi. Dátum jeho narodenia nie je doložený, kladie sa do rokov 1415 – 1420. Podľa Giorgia Vasariho sa mal narodiť ako pohrobok, sú však dôkazy, že Pierov otec žil ešte okolo roku 1465. Tak či tak, Pierova rodina patrila ako vedľajšia vetva k významnému florentskému a toskánskemu šlachtickému rodu Franceschi.

O mladých rokoch a maliarskych začiatkoch budúceho velikána je veľmi málo poznatkov. G. Vasari vo svojom slávnom diele *Životy najvýznamnejších maliarov, sochárov a architektov (Le Vite de' più eccellenti pittori, scultori, e architettori)* píše, že „*v mladosti sa Piero zaoberal matematikou, a aj keď sa ako pätnásťročný rozhodol pre maliarstvo, nikdy sa o ňu neprestal zaujímať*“. Dodajme, že v nich dosiahol úžasné výsledky.

FLORENTSKÝ POBYT

Ako vyplýva z dvoch zachovaných dokumentov o platbách za umelecké diela z roku 1432 a z mája 1438, Piero bol pravdepodobne žiakom miestneho maliara Antonia di Giovanni d'Anghiari. Z jeho neskorších malieb možno právom usudzovať, že bol žiakom či aspoň nadšeným obdivovateľom niektorých sienských umelcov, ktorí v čase Pierovej mladosti pôsobili v San Sepolcro. Usudzuje sa, že jeho prvým učiteľom bol jeden z najvýznamnejších predstaviteľov sianskej školy Stefano di Giovanni, zvaný Sassetta.

K maliarskemu majstrovstvu sa dopracoval vo Florencii v dielni Domenica Veneziana. Podľa účtovných záznamov z roku 1439 dostal zaplatené ako Venezianov pomocník za prácu na výzdobe chóru florentského Kostola Sant' Egidio.

V „meste umenia“ sa nepochybne stretol aj s vtedajšími významnými osobnosťami talianskeho maliarstva, akými boli bl. Fra Angelico, Luca della Robbia, Filippo Brunelleschi či Donatello. Vplyv Leona Battisty Albertiho pravdepodobne prispel k jeho záujmu o ušľachtilú krásu a čistotu. Najväčším ho však oslovili klasické fresky Masaccia v chráme Santa Maria del Carmine, ktoré sa mu stali celoživotným zdrojom inšpirácie a prirodzeného vzhladu jeho postáv. Všeobecne však platí, že Piero della Francesca takmer nepodliehal vplyvom iných umelcov a jeho dielo sa v priebehu rokov nikdy výraznejšie nezmenilo v štýle ani v použitých kompozíciah a námetoch, čo však značne stáže datovanie jednotlivých prác.

Vo Florencii si aj vytvoril svoj register svetlých, slnkom vyblednutých farieb.

NAJLEPŠIE DIELO

Della Francesca vdaka početným objednávkam veľa cestoval. Podľa G. Vasariho jeho služby využil vojvoda z Urbina Guidobaldo Feltro, v rokoch 1440 – 1449 pôsobil v Lorete a vo Ferrare, kde pracoval na niekoľkých freskách pre Castello Estense a Kostol Sant'Andrea. O dva roky neskôr pôsobil v Rimini, kam odišiel na žiadosť mecenáša Sigismonda Pandolfa Malatesta, pre ktorého namaľoval jeho portrét. V roku 1452 odišiel do Arezza, kde maľoval fresky pre Baziliku San Francesco, ktoré zobrazovali Legenda svätého kríža o hľadaní pôvodného kríža, na ktorom bol ukrižovaný Kristus. Potom sa vrátil do svojho rodného mesta, odkiaľ ho však povolali do služieb pápeža Mikuláša V., ktorý ho pozval do Ríma, aby

tam pracoval na freskách pre Baziliku Santa Maria Maggiore a na výzdobe Apoštolského paláca.

Po dokončení prác v Ríme sa podľa G. Vasariho vrátil do rodného mesta, „*pretože mu zomrela matka*“. Tu vytvoril niekoľko významných malieb, z ktorých sa, žiaľ, mnohé nezachovali. Našťastie sa zachovala freska *Vzkriesenie Krista*, „*najlepšie Pierovo dielo nielen v rodnom meste, ale vôbec*“ (Vasari). Fresku namaľoval v Paláci konzervátorov (*hlavní sudcovia a guvernéři* – pozn. red.), ktorí sa pred začatím svojich stretnutí pred obrazom modlili.

Z rodného mesta potom Piero della Francesca odišiel opäť do Urbina, neskôr zasa do nedalekého Rimini. Posledné roky života však už prežil v rodnom meste. Trpel závažnými ochoreniami, kvôli ktorým dokonca stratil zrak. Tu aj 12. októbra 1492, teda v deň, keď Krištof Kolumbus objavil Ameriku, zomrel. Majetok zanechal svojej rodine a Cirkvi.

MICHELANGELOV OBDIV

V diele umelca a vzdelanca Piera della Francesca sa snúbí fascinácia perspektívou s citom pre svetelnosť mal'by a detailný popis videného. Umelec ponúka ideovo i kompozične vycibrené dielo, ktoré je doteraz zdrojom hlbokých duševných zážitkov a veľkého mravného a ideového poučenia. „*Svetské a du-*

»»

chovné významy mal'by boli už vždy úzko prepojené, " zhodujú sa kritici.

Vzkriesenie Krista, „najlepšie Pieroovo dielo“, patrí k najznámejším výtvarným dielam všetkých čias. Nachádza sa v múzeu v Sansepolcre (Museo Civico di Sansepolcro) a znázorňuje Krista vo chvíli zmŕtvychvstania. Fresku obdivoval Michelangelo aj najstarší životoisci umelcov, a jej ohlas sa dokonca zaslúžil o to, že Sansepolcro bolo ušetrené pred väžnym bombardovaním na konci Druhej svetovej vojny.

Os zobrazenia tvorí Kristus vystupujúci z hrobu. V pravej ruke drží zástavu víťaza nad smrťou, ktorá delí obrazovú plochu na dve scény: rozdeľuje svet v pozadí na čas pred vzkriesením, ktorej vládne zima, krajina so stromami bez listov a zelene, a na nový čas sveta obrodeného v rozpuku leta. Pred hrobom, znázornenom ako mramorový sarkofág či oltárna menza, spia štvrťa vojací-strážcovia. Podľa tradície spiaci vojak v hnedom brnení (druhý zľava) by mal byť autorov autoportrét. Kontakt medzi hlavou vojaka a tyčou Kristovej víťaznej zástavy má predstavovať priamy kontakt s Bohom.

Aj napriek mnohým detailom sa pohľad diváka sústredí na Zmŕtvychvstáleho: majestátnu postavu nasiaknutú svetlom, ktorej pohľad akoby prenikal všetkými pozemskými vekmi a zároveň do duše každého, kto pred ním stojí.

NOVÉ DATOVANIE

Reštauračné práce ukázali renesančnú fresku v jej plnej kráse. „Reštaurovanie vrátilo freske nádhernú transparentnosť farieb, takú typickú pre techniku Piera della Francesca, o ktorej hovorí Cennino Cennini či Vasari, a ktorej zložil prenikajúci akrylátový podklad.“ Hodnotí Cecilia Frosininiová, ktorá na reštaurovanie dohliadala.

Podrobnejšie preskúmanie fresky prinieslo aj novinky ohľadom jej história a datovania. Potvrdilo sa, že freska bola na svoje terajšie miesto prenesená druhotne. Na základe archívnych bádaní sa tiež ukázalo, že jej datovanie treba posunúť do roku 1470, do čias, ked' florentská signoria (vláda – pozn. red.) udelila mestu Sansepolcro väčšiu autonómiu, ustanovila miestneho sudskeho.

Detail vojaka v hnedom, pravdepodobný autoportrét Piera della Francesca

a tak sa postarala o akési „znovuzrodenie pôvodného republikánskeho zriaďenia mesta“. Vzkriesenie Krista Piera della Francesca má teda aj osobitný význam v občianskej rovine. Stalo sa symbolom Sansepolcro, mesta založeného podľa tradície nad relikviami Svätého hrobu prinesenými do Talianska dvoma pútnikov zo Svätej zeme.

JEDNOTA DUCHA A TELA

„Je to dielo prihovárajúce sa na mnohých úrovniach. Je úžasné uvedomiť si, ako v časoch Piera della Francesca neboli rozdiel medzi náboženským a občianskym aspektom prvejmi silný. Oba boli súčasťou predstavy o človeku ako o jednote ducha a tela – život duchovný a občiansky,“ hodnotí C. Frosininiová.

Jej slová potvrdzuje aj už spomínaný pravdepodobný autoportrét (vojak v hnedom). Okrem Krista je to jediná frontálne znázornená postava. Táto takmer fyzická účasť na Vzkriesení nie je iba akýmsi podpisom umelca, ale je aj zrejmým vyjadrením jeho prináležnosti a to ako náboženskej, tak i občianskej: „Vždy som mala predstavu Piera ako väčnej osobnosti oddanej svojej mal'be v náboženskom zmysle. O jeho živote nevieme veľa, všetky správy sú viazu k jeho oddanosti rodnému mestu. Nemáme správy o jeho rodine ani o osobnom živote, ale jeho dielo nám ukazuje svet, ktorý je obrátený k transcedencii. Postavu Piera preto vnímam v dimenziách akejsi až mnišskej oddanosťi svojmu dielu.“

HRDINA CLARK

Reštauračné práce sa konali pred očami návštěvníkov, aby sa ľudia prichádzajúci z celého sveta neocitli náhle pred zakrytým lešením. „Ked' sa postavíte pred jedno z najvýznamnejších umeleckých diel ľudstva, chvejú sa vám ruky. Našou ,obranou' ako reštaurátorov je, že sa pokúšame vstúpiť do vnútra diela a odhaliť všetky jeho technické aspekty. Na prvom mieste je teda intelektuálna práca, až potom prichádza tá materiálna a manuálna,“ objasňuje Cecilia Frosininiová.

S freskou sa spája aj jeden podivuhodný príbeh. Rozprávajú ho denníky kapitána britskej armády Tonyho Clarka, ktoré sa našli pred niekoľkými rokmi v Kapskom Meste, kde roku 1980 zomrel. Počas posledných frontových Vianoc v roku 1944 sa oddiely, ktorým tento kapitán Clark velil, dostali rozkaz bombardovať nemecké pozície v Sansepolcro. Kapitán si spomenul na šokujúce zničenie Monte Cassina, a tak aj napriek hrozbe trestu odvysielal na veliteľstvo vymyslenú správu, že v meste nie sú nijaké nemecké jednotky (až neskôr sa ukázalo, že Nemci už dávnejšie ustúpili). Prečo toľko riskoval? Vzdelaný dôstojník si totiž spomenul na knihu známeho amerického spisovateľa Aldousa Huxleya, v ktorej označil fresku Vzkriesenie Krista, za „najkrajšiu mal'bu na svete“.

Kapitán Clark sa doteraz považuje za miestneho hrdinu, dokonca jedna ulica v Sansepolcro nesie jeho meno.

-pl-, -job-

Žilinská galéria Ikony predstavuje ikonu mesiaca apríl *Prepodobná Mária Egyptská*

Ikona mesiaca apríl

Vznik ikony sa datuje okolo roku 1800. Ide o ruskú ikonopiseckú školu nadvážajúcu na tzv. stroganovskú tradíciu zo 16. až 17. storočia, teda písaním ikon ešte pred rozdelením cirkvi na novo a staro obradníkov.

Podľa legendy palestínski mnísi na začiatku Veľkého pôstu prešli rieku Jordán a rozptýlili sa po púšti s malým množstvom potravy zodpovedajúcej obdobia pôstu. Jeden z mníchov, starec Zosima, ktorý už prešiel všetkými stupňami askézy, ale stále túžil stretnúť niekoho, kto by bol v askeze dokonalejší než on sám, po dvadsaťtich dňoch cesty púšťou zbadal neznámeho človeka. Ten „*bol nahý a kožu mal tmavú, akoby ho spálila slnečná žiara, a vlasy mal biele ako rúno*“. Zistíuje, že je to Bola to úplne nahá žena, a tak jej Zosima daroval polovicu

svojho plášťa. Neznáma mu po dlhšom naliehaní rozpovie svoj príbeh.

SĽUB HRIEŠNICE

Ako 17-ročná v Alexandrii kupčila so svojím telom, nie však kvôli peniazom, bezplatne robila iba to, po čom bezudenne prahlala. Nebola však bohatá: „*Stávalo sa mi, že som musela prosiť o milodary alebo sa žiť pradením, ale bola som zachvátená nenásytnej a nezadržateľnej túžbou.*“

Raz sa pridala k pútnikom plaviacich sa do Jeruzalema na sviatok Povýšenia svätého Kríza. Počas plavby sa mužskí

členovia posádky stali obetou jej telesnej túžby: „*Čudujem sa, že more vydržalo moju roztopenosť, že zem neotvorila svoje útroby a zažíva ma nepohltila, keď som vtiahla do svojich sietí toľko duší.*“

Na sviatok ju v Jeruzaleme tajomná sila nevpustila do chrámu, po neúspešných pokusoch budúca kajúcnica pochopila, prečo nemohla uvidieť „*drevo životodarného Kríza*“. Príčinou bola nemravnosť jej činov. Pred ikonou Bohorodičky slúbila, že „*už nikdy nepoškrvní svoje telo hanebným spojením*“. Až po slube vstúpila do chrámu. Začala sa nová etapa jej ženského osudu.

PREJDI JORDÁN

Vychádzajúc z chrámu počula z diaľky hlas: „*Prejdi Jordán a nájdeš blažený pokoj.*“ Prišla Chrámu sv. Jána Krstiteľa pri Jordáne. Po modlitbe vstúpila do rieky a skropila si „*posvätnou vodou tvár a ruky*“, v Chráme Predchodu Pána potom prijala „*čisté a životodarné sviatosti*“ (Eucharistiu). Následne sa preplavila na druhý, neobývaný a pustý breh rieky, kde ostala do stretnutia so starcom Zosimom.

Osamote a v prísnej askeze žila celých 47 rokov, z toho prvých 17 rokov bojovala so sexuálnou túžbou, túžila aj po mäse a egyptských rybách, po víne, ktorého predtým „*mnoho vypila*“. Na púšti však nebolo vody, a tak nevyslovne trpela smädom. Živila sa trávami a všetkým, čo mohla na púšti nájsť. Šaty sa jej postupne rozpadli, jej nahé telo zakrývali iba dlhé vlasy, k hladu a smädzu sa pridáva aj ďalšie utrpenie. Cez deň ju spaľovalo slnko, v noci sa triasla od zimy, stále ju napádalo pokušenie.

SPLNENÁ PROSBA

Pri stretnutí so Zosimom ho požiadala, aby na budúci rok v čase Veľkého pôstu neprešiel Jordán, ako je u nich v kláštore zvykom. Ten prorocky podotkol, že aj keby chcel, nebude môcť.

Zosimu skutočne v tento čas zachvátila zimnica, a preto nemohol opustiť kláštor. Požiadala ho, aby presne v deň „*svätej večere Pána*“ v tú istú hodinu, v ktorej Pán „*zhromaždil svojich učeníkov*“, vzal v posvätených nádobách „*telo a krv Kristovu*“, počkal „*na tom brehu Jordánu, ktorý je bližšie k osadám*“ a umožnil jej prijať sväté dary.

»»

Od čias, ako opustila Chrám sv. Jána Krstiteľa, totiž neprijímal

Zosima jej prosbu splnil. Keď sa ostatní mnísi vrátili z púšte a ked' nadišiel deň „večere Pána“, urobil to, o čo ho neznámažena prosila. Neskoro večer opustil kláštor a posadil sa na breh Jordánu, aby vyčkal na príchod kajúcnice. Obával sa, ako kajúcnica prejde rieku. Tá urobila nad Jordánom znamenie kríža, vstúpila na hladinu a suchou nohou kráčala po vode k nemu. Starec si pri pohľade na ňu uvedomil, ako ďaleko má k dokonalosti on sám napriek tomu, že je vzorový mních. Obaja potom prijali „životodarnú sviatost“. Pre kajúcnicu je to skutočne posledná večera – v tú istú noc zomiera. Zosima jej teda nevedomky podá viaticum.

POHREB

Rok nato mních odchádza v čase pôstu opäť do púšte. Tam vo vyschnutom koryte rieky nachádza mŕtvolu kajúcnice obrátenú tvárou k východu. Vedľa jej tela bol na zemi nápis: „*Tu pochovaj, otče Zosima, ostatky kajúcnice Márie, ktorá zomrela podľa egyptského kalendára v mesiaci farmuſi, podľa rímskeho kalendára v apríli, v noci Spasiteľovo umučenia potom, čo prijala sväté sviatosti.*“

Zosima sa pokúsil vykopať hrob, ale vo vyprahnutej zemi to nešlo. Vtedy pri mŕtvej kajúcnici zbadal leva lížuceho jej nohy. S nádejou, že zázračná sila mŕtvej ho ochráni, sa Zosima k levovi obrátil so slovami: „*Šelma, veľká svätica prikázala pochovať jej telo, ale ja nemám silu vykopať hrob. Vyhrab jej svojimi labami jamu, aby sme do nej uložili telo svätie.*“ Lev ho poslúchol a Zosima mohol pochovať telo, ktoré „*bolo ako predtým nahé, oblečené iba do himationu, ktorý jej Zosima daroval*“.

SOM, KTORÝ SOM

Prepodobná Mária Egyptská je veľmi jemne a detailne napísaná ikona technikou vaječnej tempery na dreve.

V kovčegu, teda vo vyhľbenej časti ikony, je centrálnie zobrazená postava Márie stojacej na skale a okolo nej sú štyri scény opisujúce stretnutie mnícha Zosimu so svätoú kajúcnicou na púšti. Nad postavou Márie dominuje žehnajúci Kristus sediaci na nebesiach a vyžarujúci zlaté lúče Božského svetla. Jeho slávu umocňuje zlatý krížový nimbus, v ktorom sú grécke písmená *omikron, omega, ni*, čo sú začiatočné písmená Božieho mena: „*Som, ktorý som.*“

Po pravej a ľavej strane svätožiary sú iniciály mena Isusa Christa – *IC XC.*

Pohreb prepodobnej Márie Egyptskej (detail)

Spodné purpurovočervené rúcho symbolizuje Boha na nebi a Kráľa na zemi a súčasne Kristovu mučeníku krv a jeho víťazstvo nad smrťou. Vrchný modrý odev značí ľudskú podstatu, ktorú vzal Boží Syn na seba. Obidve rúcha sú bohatu zlátené.

DVA ŽIVOTNÉ PRÍBEHY

V kontraste s Pánom je hnedé, slinkom púšte spálené a vychudnuté telo Márie, v cudnom postoji, zakrývajúcim vlastnú nahotu rukami skriženými na hrudi. Hnedá farba je farba zeme, púšte, chudoby a pominuteľnosti. Kus *himationu* (starogrécky plášť), ktorý jej daroval Zosima, je hnedočervený, vyjadrujúci spojenie ľudskej pokory s Božou láskou a milosrdstvom.

Na ikone sa stretávajú dve ľudské bytosti, muž a žena, mních Zosima a kajúcnica Mária, pochádzajúca z Egypta. Máme pred sebou dva životné príbehy a dva spôsoby cesty k duchovnej zrelosti a dokonalosti – ľudský a Boží. V prípade Zosimu je to cesta neustálej askézy, horlivosti a nadľudského úsilia a v prípade Márie je to milosť, dar hľbokej ľútosti, pravé pokánie a pokora.

Mária upiera pohľad na Krista, svojho Spasiteľa. Stojí na skale v spodnej časti hnedej a v hornej sviežo zelenej. Je to farba Ducha Svätého, ktorý prináša život, zvlažuje a občerstvuje. Skala je zrkadlom jej života. Prostitútka sa mení na Božiu dcérę, na nádhernú duchovnú bytosť.

MARIANA URBANÍKOVÁ

Prijmíte pozvanie a príďte si naživo pozrieť ikonu

Prepodobná Mária Egyptská

V apríli je vystavená v expozícii IKONY, v budove spoločnosti HOUR,
M. R. Štefánika 33 v Žiline
Vstup je voľný.

Komentované prehliadky sú prístupné od utorka do piatka od 13.00 do 17.00 h alebo na základe telefonického dohovoru.
Kontakt: 0905 275 948

Projekt **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu** pokračuje aj v roku 2018

Lúče milosrdenstva

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu*. Vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadlujú kresťanské posolstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Velkonočná nedeľa je pre kresťanov na celom svete, bez ohľadu na podmienky, v akých sa práve nachádzajú, radostnou oslavou Kristovho zmŕtvychvstania a zavŕšenia jeho obety lásky za každého z nás. Je symbolické, že už týždeň po oslavách Veľkej noci, na druhú veľkonočnú nedeľu, slávime sviatok Božieho milosrdenstva, keď nám Boh adresuje osobné a konkrétné slová pozvania: „Ako Boží vyvolenci, svätí a milovaní, ob-

leč-te si hlboké milosrdenstvo, láska-vošť, pokorу, miernosť a trpežlivosť“ (*Kol 3,1-2*).

Nedeľu Božieho milosrdenstva pre celú Cirkву zaviedol sv. Ján Pavol II., ktorý sa neskôr symbolicky na tento sviatok „narodil pre nebo“. Jej termín slávenia vychádza z priania, ktoré vyslovil Ježiš sv. Faustíne v jednom zo zjavení.

V tento deň čítame evanjelium o neveriacom Tomášovi, prostredníctvom

ktorého nás Cirkev upozorňuje na krízu viery, ktorá charakterizuje naše časy, neobchádza ani nás, a dokonca má v živote viery dôležité miesto. Tomášov postoj, keď sa chcel vlastnými zmyslami presvedčiť o Kristovom zmŕtvychvstani, totiž nebol ľahostajnosťou, ale hľadaním. Nakoniec je to však Ježiš, kto sa ho dotýka, kto pretvára jeho srdce, až Tomáš vykríkne: „Pán môj a Boh môj!“

Naša viera, náš vzťah k Bohu totiž nestojí len na nás. Z našej strany je potrebné sa mu otvoriť, ale nakoniec koná Boh, ktorý pôsobí v našom živote a pozýva nás ako prvý. Pôsobí ako ne-násilný šum, ako vánok lásky, ktorý rozrápa naše kamenné srdce a pozýva nás, hoci zároveň plne rešpektuje našu slobodu.

Známy obraz *Božieho milosrdenstva*, ktorý sa (v rôznej kvalite) nachádza takmer v každom chráme a domácnosti, vznikol na základe zjavení Ježiša sv. Faustíne Kowalskej, ZMBM, a pôvodne ho namaľoval maliar Eugeniusz Kazimirowski v roku 1934. Obraz je inšpiráciou aj pre mnohých súčasných umelcov, ktorí nevytvárajú len jeho kópie, ale nanovo interpretujú hĺbku jeho posolstva a vyjadrujú svoj vzťah k nemu.

DRAHOMÍRA LÁNYI sa v obraze zamerala na podstatu, posolstvo obrazu – zobrazila lúče Božieho milosrdenstva vychádzajúce z Kristovho srdca, ktoré predstavujú krv a vodu, symbolizujúce život duše a jej očistenie. Upriamuje našu pozornosť na ľažisko, základ, na zostúpenie do hĺbky nášho vzťahu s Kristom a prijatie pozvania na spoluúpracu s Božím plánom spásy, aby sme všetko v živote robili na väčšiu slávu Božiu, v osobnom spojení s ním.

Autorka vo vzťahu k Božiemu milosrdenstvu hovorí: „Ježiš hovorí, že chce milosrdenstvo chcem, nie obetu. Možno nám všetkým pomôže otvoriť hranice vo vlastnom vnútri, otvoriť hranice Božiemu milosrdenstvu a namiesto strachu a ľahostajnosti dať v našom živote priestor milosrdenstvu a pochopeniu.“

P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

VOX
časopis moderného
kresťana

Povedzte priateľom:
Každý si môže objednať
VOX

Vydavateľstvo Adalen prináša
na knižný trh novinku

**Stručný slovensko-anglický
teologický slovník**
od dvojice autorov
Doc. Edity Hornáčkovej
Klapicovej, PhD.
a ThDr. PhDr. Petra Klecha, PhD.

Publikácia je dvojjazyčným výkladovo-prekladovým ekumenickým slovníkom, ktorý zahŕňa najpoužívanejšiu slovnú zásobu súčasnej kresťanskej teologickej terminológie v rozsahu približne 1 300 slov. Cieľom je poskytnúť základnú odbornú terminológiu z najdôležitejších vedných odborov kresťanskej teológie tak, že každý termín vo východiskovom jazyku obsahuje stručnú definíciu a ekvivalent v cieľovom jazyku.

„Aj keď na území Slovenska možno hovoriť už celé storočia o tvorbe odborných slovníkov, ohľadom terminológie teológie sa tejto oblasti nevenovala primeraná pozornosť, hoci teológia si postupne, najmä v ostatných rokoch, vybudovala bohatú slovnú zásobu,“ píše o slovníku hlavný recenzent nitriansky biskup Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Publikácia podľa jeho slov vypĺňa medzeru na knižnom trhu a môže byť užitočnou pomôckou pri práci prekladateľov a tlmočníkov. Je určená aj pre odborníkov v teologickej a filozofickej oblasti, ktorí pracujú s cudzojazyčnými textami, pre študentov, ale i pre širokú verejnosť.

*Stručný slovensko-anglický teologický slovník za cenu 5,90 eur si je možné objednať
e-mailom na adresu adalen.knihy@gmail.com
alebo telefonicky na čísle 0915 561 420*

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751